

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2021. gada 13. janvārī

Turpinājums

2021. gada 10. februārī.

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājas vietnieks Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt, sēdieties, lūdzu!

Tātad turpinām tiesas sēdi lietā Nr. 2020-37-0106.

Šajā laikā, kamēr tiesas sēdē bija pārtraukums, tiesā ir saņemti vairāki dokumenti. Šie dokumenti tika iesniegti saistībā ar iepriekšējās tiesas sēdēs uzdotajiem jautājumiem un arī saistībā ar pieaicināto personu sniegtajiem viedokļiem.

Īsumā norādīšu, kādus dokumentus tiesa ir saņēmusi, lai pati tiesa gūtu priekšstatu par to, vai lietas dalībniekiem visi šie dokumenti ir pieejami, ir ar tiem iepazinušies un ir gatavi pilnvērtīgi turpināt piedalīties šīs lietas izskatīšanā.

Pirmkārt, esam saņēmuši deviņus dokumentus no Ikšķiles novada domes. Īsi uzskaitīšu, lai jūs saprastu, par ko ir runa:

- 1) 2013. gada 22. augusta vienošanās protokols,
- 2) Ikšķiles novada pašvaldības 2021. gada 28. janvāra pieprasījums Ogres novada pašvaldībai,
- 3) Ikšķiles novada pašvaldības 2020. gada 14. augusta pieprasījums Ogres novada pašvaldībai,
- 4) Ogres, Ikšķiles, Lielvārdes un Ķeguma novadu pašvaldību Finanšu komisijas 2020. gada 20. jūlija sēdes protokola izraksts Nr. 1,
- 5) Ogres novada pašvaldības 2020. gada 26. jūnija vēstule,
- 6) Ikšķiles novada pašvaldības 2020. gada 25. maija vēstule Ogres novada pašvaldībai,
- 7) Ogres novada pašvaldības vēstule teritorijas plānojuma izstrādātājiem par informācijas sniegšanu Ikšķiles novada teritorijas plānojuma izstrādei,
- 8) Ikšķiles novada pašvaldības 2020. gada 25. novembra lēmums, protokols Nr. 2,

9) Ogres novada pašvaldības atbilde uz Ikšķiles novada pašvaldības 2020. gada 25. novembra lēmumu.

Šādi dokumenti saņemti no Ikšķiles novada domes.

Esam saņēmuši dokumentus no Saeimas. Saeima ir iesniegusi trīs dokumentus:

- 1) Saulkrastu novada profilu,
- 2) Limbažu novada profilu,
- 3) Ogres novada profilu.

Tāpat esam saņēmuši dokumentu no Valsts kontroles.

Kā atceramies, sniedzot viedokli, Valsts kontroles pārstāvis, atbildot uz vienu no tiesneša uzdotajiem jautājumiem norādīja, ka ir nepieciešams iesniegt precizējošu informāciju uz uzdoto jautājumu un ar šo dokumentu tāpat Valsts kontrole ir sniegusi atbildi uz šo jautājumu.

Un ir pievienoti trīs dokumenti:

- 1) izraksts no Valsts kontroles 2020. gada 30. aprīļa revīzijas ziņojuma,
- 2) Iepirkuma uzraudzības biroja 2020. gada 11. februāra vēstule,
- 3) Latvijas Republikas Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas 2020. gada 10. jūnija vēstule.

Vaicāšu lietas dalībniekiem.

Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim... Vai Valsts kontroles dokumentus un Saeimas dokumentus jūs esat saņēmis un esat iepazinušies ar tiem?

M. Šķiņķis.

Labrīt visiem! Paldies. Visu esam saņēmuši un ar visu esam iepazinušies.

A. Laviņš.

Paldies. Limbažu novada pašvaldības pārstāvim... vai pieminētos dokumentus esat saņēmuši un esat iepazinušies?

A. Stucka.

Labrīt! Dokumenti ir saņemti, ar dokumentiem esam iepazinušies. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim...?

L. Liepa.

Labrīt, godātā tiesa! Kolēģi! Ar dokumentiem esam iepazinušies. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Lieliski.

Varam turpināt tāpat tiesas sēdi.

Es pieļauju, ka saistībā ar dokumentiem, kas ir šajā laika posmā tikuši iesniegti un ar kuriem gan tiesneši, gan lietas dalībnieki ir iepazinušies, iespējams, ir radušies kādi jautājumi. Tāpēc vaicāšu šobrīd tiesnešiem...

Vai ir kāds jautājums, ko vēlaties šajā procesa stadijā uzdot vēl lietas dalībniekiem?

Redzu, ka tiesnesim Gunāram Kusiņam ir jautājumi. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Man būtu jautājums Saeimas pārstāvim saistībā ar šīs īpašās Saeimas komisijas izveidošanas kārtību.

Iepriekšējā tiesas sēdē un arī vairākās iepriekšējās tiesas sēdēs izskanēja viedoklis, ka arī šādu komisijas izveidošanā būtu jāievēro proporcionalitātes princips. Kā jūs zināt, tad šī komisija bija izveidota uz frakciju vienādas pārstāvības principa.

Mans jautājums jums būtu šāds: sakiet, lūdzu, vai jūs piekrītat vai nepiekrītat viedoklim, ka šāda komisija ir izveidota tikai tāpēc, lai apietu normālo likumdošanas procesu Saeimā, respektīvi, normālo likumdošanas procesu, kur šādus jautājumus izskata proporcionalā kārtībā izveidota Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija? Un vai šādas īpašās komisijas izveidošanas mērķis bija apiet, tāpat apzināti apiet, šo darbu, ko ierasti veic Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija. Tātad, vai jūs piekrītat, tad – jā, vai nepiekrītat – tad argumentus, kāpēc nepiekrītat šādam viedoklim. Paldies.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies par jautājumu.

Es gribētu vispirms norādīt, ka savā debašu runā esmu atsevišķu sadaļu veltījis proporcionalitātes principam un tā ietekmei attiecībā uz īpašās komisijas izveidošanu, un protams, izskaidrošu, ka nekādā gadījumā šis te princips nav pārkāpts, tātad tas būs nedaudz izvērstāk.

Bet tā pavisam īsi atbildot, pavisam noteikti Saeima nepiekrīt šādam pieņēmumam vai apgalvojumam, jo 2019. gada 7. novembrī, kad Saeima radīja speciālo Administratīvi teritoriālās reformas komisiju, tam bija īpašs iemesls, ko mēs arī redzam, tātad, izrietam no deputāta Artūra Toma Pleša skaidrotā... es atļaušos šeit nocītēt viņa sacīto Saeimas sēdē: „galvenais iemesls, kāpēc šāda komisija ir nepieciešama, ir šāds: ņemot vērā arī to, ka Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas darba kārtībā jautājums par reformu nav vienīgais, ar ko tai ir jānodarbojas...” es te

nedaudz izlaidīšu... „tātad ir priekšlikums veidot šādu komisiju, kur no katras frakcijas būs pa vienam pārstāvim. Tad mēs kopīgi varēsim debatēt un konstruktīvi risināt šos jautājumus, kas ir saistīti ar administratīvi teritoriālo reformu un tās īstenošanu. Un šī komisija veiks savu darbu tik ilgi, kamēr konkrētais likumprojekts un ar to saistītie likumprojekti būs izskatīti.”

Tātad šajā sēdē mēs redzam, ka deputāti debatē... taču, godātā tiesa, neviens no deputātiem neiebilst pret deputāta Artūra Toma Pleša piedāvāto principu, kādā veidā komisija tiek izveidota. Tātad, šādu iebildumu Saeimas sēdē nav, jo deputāti pieņem to, ka, pirmkārt, komisija ir nepieciešama likumdošanas uzdevumā pieņemt šo īpašo administratīvi teritoriālās reformas un ar to saistītos normatīvos aktus, tātad sagatavot tos, nolikt priekšā Saeimas plenārsēdei un, otrkārt, ka šai komisijai ir jābūt veidotai tādā kārtībā, kādā deputāts to ierosina un vairākums to arī atbalsta.

Plašāku paskaidrojumu par to, kādā veidā proporcionalitātes princips darbojas apstrīdēto normu pieņemšanā, es sniegšu debašu runā, ar jūsu atļauju.

G. Kusiņš.

Tad no jūsu atbildes man radās vairāki jautājumi vēl.

Sakiet, lūdzu, jūs nocitējāt Artūru Tomu Plešu. Šajā pašā sēdē, kad tika diskutēts par šādas komisijas izveidošanu, ir izteikti arī citi viedokļi, es pat gribētu tos vērtēt kā nepiekrītošus viedokļus. Piemēram, deputāti Stepaņenko, Gobzems, Linda Liepiņa... sakiet, lūdzu... tad kā jūs vērtējat... un kāpēc jūs vērtējat, ka netika izteikts neviens iebildums par šādu kārtību?

L. Liepa.

Godātā tiesa, tātad pret šo proporcionalitātes principa pārkāpumu, kā es to lasīju, iebildumi nav pausti. Saeimas vairākums ir atbalstījis deputāta Artūra Toma Pleša priekšlikumu.

G. Kusiņš.

Bet tur ir tieši norādīts, ka nebūs proporcionāli pārstāvēti pie frakcijām nepiederoši deputāti.

L. Liepa.

Jā, diemžēl... Ja mums būtu jānodrošina pie frakcijām nepiederošo deputātu pārstāvība, tad, lai patiešām godprātīgi ievērotu proporcionalitātes principu, nāktos ņemt kādu daļu no viņiem nevis pilna cilvēka veidolā...es atvainojos par šādu atbildi... Taču mēs nevaram tāpēc vien piešķirt privilēģijas kādam deputātam, kas izstājas no

frakcijas un dot viņam lielāku ietekmi šādā komisijas darbībā, komisijas līdzdalībā, nekā tas ir pie frakcijām piederošiem deputātiem.

G. Kusiņš.

Labi, paldies.

Un tad vēl viens jautājums. Ja tas iemesls, kā es pareizi sapratu jūs citēto un kas tiek fiksēts arī Saeimas stenogrammās... ir tāpēc, ka Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijai ir arī citi pienākumi, kas tai jāveic.

Tad sakiet, lūdzu, kāpēc veidojot šādu atsevišķu komisiju, ir jāatkāpjas no proporcionalitātes principa? Jo tas, ka Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijai ir arī citi darbi, uzreiz nav apstākļi, kāpēc ir jāatkāpjas no proporcionalitātes principa un jāveido īpaša komisija ar vienādu frakciju pārstāvju pārstāvniecību?

A. Kučs.

Nevar dzirdēt jūs, Liepas kungs... mikrofons nav ieslēgts.

L. Liepa.

Es ļoti atvainojos... Tātad debašu runā izvēršīšu to detalizētāk, bet atbildes ietvaros es gribētu šeit norādīt, ka proporcionalitātes princips nebūt nav vienīgais, pēc kura ir jāvadās, nosakot komisijās ievēlēto deputātu skaitu un to pārstāvību, jo, kā tas ir apredzēts Saeimas Kārtības ruļļa 149. panta 2. daļā, katras komisijas izveidošanas principus nosaka Saeima. Tātad, tas nozīmē, ka likumā ir noteikts, ka šie principi var nebūt vienādi visām Saeimas komisijām. Un protams, ir jāpiekrīt, ka tātad godātās tiesas norādītais princips Latvijā tradicionāli ir līdz šim ievērots, taču ne visu komisiju izveidē. Protams, ka ir taisnība un jautājumus sevī ietver atsauce uz tā sauktajām likumdošanas komisijām. Taču šī principa jēga izriet no pragmatiska apsvēruma nodrošināt komisijās lēmumā pārsvarā būs saskanīgi ar Saeimas lēmumiem, proti, Saeimas vairākums ir atspoguļots komisijās, un tātad arī šī konkrētā Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sastāvā to izveidojot pēc principa, ka no katras parlamenta frakcijas ir pa vienam deputātam, tas nodrošināja parlamenta vairākuma atspoguļojumu komisijas sastāvā. Acīmredzot, tas bija iemesls, kāpēc arī Saeima ar vairākuma balsīm apstiprināja šādu priekšlikumu.

G. Kusiņš.

Paldies. Man vairs nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Labrīt! Man arī būtu pāris jautājumu Saeimas pārstāvim.

Par iesniegto Limbažu profilu. Pirmkārt, es gribēju precizēt, vai tas ir tāds profils, kāds tagad ir izveidojies pēc Saeimas lēmuma? Vai tieši šāds profils tika iesniegts arī deputātiem uz to brīdi, kad viņi lēma par Saulkrastu novada izveidi, Skultes nodalīšanu, jo mēs atceramies, ka sākumā bija paredzēts iekļaut arī Vidrižus? Respektīvi, vai tas, kas ir iesniegts tiesai, arī bija deputātiem tieši tāds pats uz to brīdi, kad viņi lēma par Saulkrastu novada izveidi?

L. Liepa.

Jā, pēc manā rīcībā esošās informācijas, tātad pēc priekšlikuma par atsevišķa jauna Saulkrastu novada izveidi, tika sagatavots un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvji iesniedza šādu nedaudz īsāku profilu, bet būtībā koncentrētu profilu par jauno Saulkrastu novadu. Un deputāti pēc tā lēma, un tas ir arī šobrīd... tas atbilst šobrīd izveidotajam novadam.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Un otrs jautājums.

Vai par Saulkrastu novada izveidi un Skultes nodalīšanu bija Saeimas Juridiskā biroja izvērtējums? Un kāds tas bija, ja tāds bija?

L. Liepa.

Tātad, vai bija atsevišķs Saeimas Juridiskā biroja izvērtējums, uz šo jautājumu, ja es drīkstu atbildēt jums pēc lietas materiālu pārskates. Baidos, ka šis ir jautājums, kas ir ļoti precīzs un es vēlētos dot arī precīzu atbildi.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Saistībā ar iesniegtajiem dokumentiem, dosim iespēju arī lietas dalībniekiem uzdot savstarpējus jautājumus

Vai Ikšķiles novada domes pārstāvim un Limbažu novada domes pārstāvim būs kādi jautājumi Saeimas pārstāvim? Un pretēji? Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies. Man nav nekāds jautājums radies.

A. Laviņš.

Limbažu novada pārstāvim?

A. Stucka.

Jā. Paldies. Man ir viens jautājums Saeimas pārstāvim.

Skatoties uz šiem iesniegtajiem profiliem, konkrēti Limbažu un Saulkrastu novads... es neredzēju atšķirību no tiem profiliem, ko Limbažu novada dome pievienoja savam pieteikumam pielikumā. Un konkrēti es runāju par lietas materiālu 2. sējumā esošajiem dokumentiem, kas ir atzīmēti ar punktiem 1.4.2., 1.4.6. un 1.4.8. Vienkārši šie profili jau ir pievienoti lietā? Kāpēc viņus nepieciešams vēlreiz pievienot lietai? Paldies.

L. Liepa.

Paldies, kolēģi! Es pieļauju, ka jums ir taisnība tādā ziņā, ka šis profils varētu būt jau sākotnēji ietverts. Es skatos lietas lappusē... un nevaru uz to jums tūlīt atbildēt, taču, ja jūs norādāt, ka šāds dokuments lietas materiālos jau ir, tad man jāatvainojas, ka es šo lietu apgrūtinu ar papildus šāda paša identiska dokumenta iesniegšanu.

Taču es to vēl precizēšu ar jūsu atļauju.

A. Laviņš.

Paldies.

Es saprotu, ka citu jautājumu nav.

Un vai Saeimas pārstāvim būs kādi jautājumi pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem?

L. Liepa.

Godātā tiesa, paldies. Šobrīd jautājumu par papildus iesniegtajiem dokumentiem no Ikšķiles pašvaldības nav.

A. Laviņš.

Jā.

Jautāšu lietas dalībniekiem... Vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības? Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim?

M. Šķiņķis.

Jā, manuprāt, mēs varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības. Esmu gatavs debatēm.

A. Laviņš.

Paldies.

Limbažu novada domes pārstāvim?

A. Stucka.

Paldies. Esmu gatavs debatēm.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un varam pāriet pie debatēm.

Un uz jautājumu par to, vai Juridiskais birojs ir sniedzis atzinumu, ko godātā tiesa pirms mirkļa uzdeva, es atļaušos atbildēt īsi pirms savas debašu runas. Ja pret to nav iebildumu, tad varam pāriet pie debatēm tūlīt.

A. Laviņš.

Labi. Paldies. Nav iebildumu.

Tātad lietas izskatīšana pēc būtības lietā tiek pabeigta un pārejam pie tiesu debatēm.

Aicinu tiesu debatēs pieteikuma iesniedzējiem iekļauties 30 minūšu laikā, savukārt Saeimas pārstāvim, ievērojot, ka ir jāsniedz atbildes uz teritoriālo reformu, kas attiecas uz diviem novadiem, tad šis termiņš varētu būt 45 minūtes.

Vai tas ir akceptējams?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa. Būs jāiekļaujas.

A. Laviņš.

Labi. Un klusēšanu no pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem uzskatu arī par akceptu.

Tātad pārejam pie tiesu debatēm.

Vārds tiesu debatēs...

Ko, lūdzu... Limbažu novada pašvaldības pārstāvim bija kādi jautājumi šajā ziņā par termiņu?

A. Stucka.

Jā, es gribētu lūgt godātajai tiesai 35 minūtes. Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Lai ievērotu pušu līdztiesības principu, akceptēju, ka pieteikuma iesniedzēji varēs debatēs izmantot 35 minūtes abi un Saeimas pārstāvim ir 45 minūtes.

Paldies. Virzāties uz priekšu.

Lūdzu, vārds tiesu debatēs Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Liels paldies.

Paldies, godātā tiesa!

Paldies vēlreiz par lēmumu šo lietu izskatīt mutvārdu procesā, dodot iespēju, pirmkārt, jau Ikšķiles kopienai izklāstīt savus argumentus atklātā tiesas procesā, taču, iespējams, pat vēl būtiskāk ir tas, ka mums bija iespēja atklātā tiesas procesā uzklaut gan neatkarīgus ekspertus, gan iztaujāt šīs reformas izstrādātājus un institūcijas, kuras šīs reformas autori sākotnēji centās norādīt kā reformas pamatotības balstus, bet, kas vēlāk izrādījās, ka tādi nemaz nav, kā, piemēram, Latvijas Banka un Valsts kontrole.

Ir ļoti maz lietas Satversmes tiesas vēsturē, kurās es esmu redzējis tik kritiskus un tik negatīvi vērtējošus secinājumus par likumdevēja darbu, kā to mēs dzirdējam šajā tiesas procesā. Un pamatoti. Līdz šim neredzētā steigā, pusotra gada laikā no idejas līdz likumam tika pieņemts lēmums faktiski iznīcināt vairākas daudzu gadu desmitu un pat ilgākā laikā veidojošās vietējās kopienas, no kurām daudzas līdz šim ļoti veiksmīgi bija pašorganizējušās un savās interesēs vadījušas būtisku daļu no publiskajiem jautājumiem. Tāda ir bijusi arī Ikšķiles iedzīvotāju veidotā pašvaldība.

Visai Latvijas nākotnei tik svarīgā jautājumā kā novadu reforma, no gandrīz visiem šajā tiesas procesā uzklautajiem speciālistiem dzirdēt tik kritisku vērtējumu par novadu reformas īstenošanas kvalitāti bija pat biedējoši. Taču pateicoties Satversmes tiesas praksē konkretizētajiem tiesību principiem, tajā skaitā labas likumdošanas principam, iespējamo apdraudējumu Latvijas nākotnei, ko var radīt šāds nekvalitatīvi un sasteigti izstrādāts likums, var novērst. Vismaz tajos gadījumos un attiecībā uz tām iedzīvotāju kopienām, kuras ir vērsušās Satversmes tiesā. Arī Ikšķiles kopienas gadījumā šo risku var novērst, un tas konkrētajā tiesvedībā ar Satversmes tiesas spriedumu būtu jānovērš.

Secīgi pa punktiem, kas tika noskaidrots šajā tiesas procesā.

Visupirms ir jārunā par šīs lietas, manuprāt, svarīgāko aspektu – pašvaldības būtību un vietējo kopienu.

Pašvaldības ir izveidotas tieši vietējo iedzīvotāju interešu nodrošināšanai. Katras pašvaldības vietējie iedzīvotāji, kuri vislabāk zina vietējās problēmas un izaicinājumus, var visefektīvāk, ievēlot vietējos pašpārvaldes orgānus, regulēt un savās interesēs vadīt būtisku daļu no publiskiem jautājumiem. Pašvaldības darbības izbeigšanas gadījumā, tajā skaitā vienu novadu pievienojot citam, tiek skarts pašvaldības būtības pats kodols. Vietējai kopienai tiek ierobežotas tiesības turpmāk tādā pašā apmērā un veidā, kā līdz šim, regulēt un savās interesēs vadīt būtisku daļu no publiskajiem jautājumiem.

Iepriekš un arī 2021. gada 8. februārī iesniegtajos pierādījumos un ar tiem esam pierādījuši, ka Ikšķiles kopienas iespējas turpmāk savās interesēs vadīt būtisku daļu no publiskajiem jautājumiem līdz ar apstrīdēto normu pieņemšanu tika būtiski ierobežotas vai pat atņemtas. Līdz ar apstrīdēto tiesību normu pilnīgas darbības uzsākšanai, Ikšķiles kopiena vairs nevarēs pašvaldības autonomās funkcijas īstenot kā līdz šim, īstenojot savas pašvaldības kā Pierīgas pašvaldības darbības principus un mērķus.

No pierādījumiem lietā uzskatāmi redzam, ka Pierīgas pašvaldība Ikšķile tiek pievienota Ogres novadam ar ne Pierīgas pašvaldībai raksturīgām vajadzībām un darbības specifiku, un nesamērīgu citu novadu iedzīvotāju pārsvaru pret ikšķiliešiem. Secīgi, Ikšķiles iedzīvotājiem turpmāk vairs nebūs iespējas savas pašvaldības darbību organizēt kā Pierīgas pašvaldībai, atbilstoši savai ikdienas migrācijai Ikšķile-Rīga-Ikšķile. Iedzīvotājiem vairs nebūs iespējas turpināt realizēt savas pašvaldības autonomās funkcijas, atbilstoši savas kopienas vajadzībām un specializācijai.

Mēs šo būtisko tiesību ierobežojumu analizējam un izprotam kā subsidiaritātes principa ierobežojumu. Līdzīgi uz to šajā tiesas procesā raudzījās arī Latvijas Pašvaldību savienība, Hartas eksperte profesore Iveta Reinholde un citi.

Vienlaikus redzam, ka citi procesa dalībnieki šo būtisko tiesību ierobežojumu skata caur demokrātijas principa ierobežojuma prizmu, kā, piemēram, Jānis Pleps vai tā plašākā nozīmē kā pašvaldības principa ierobežojumu, kā, piemēram, Edgars Pastars. Taču neatkarīgi no tā, vai šo būtisko tiesību ierobežojumu aplūko kā subsidiaritātes principa ierobežojumu, demokrātijas principa ierobežojumu vai plašākā nozīmē kā pašvaldības principa ierobežojumu, lietas gaita parādīja, ka faktiski visi procesa dalībnieki ir vienisprātis, ka ar apstrīdētajām tiesību normām tiek būtiski ierobežotas vietējās kopienas – vietējās pašvaldības – tiesības.

Un kā tādas, kā būtisku tiesību ierobežojumu radošas, arī ir aplūkojamas apstrīdētās tiesību normas.

Arī visi speciālisti, kas nav speciālisti tiesību jautājumos, kā izšķiroši svarīgu izcēla tieši vietējās kopienas un tās pašorganizēšanās un iesaistīšanās aspektu kā būtisku priekšnosacījumu veiksmīgai pašvaldības darbībai. Uz to norādīja gan Latvijas Banka, gan Valsts kontrole, gan Andris Miglavs, gan Raita Karnīte, gan Jānis Vanags. Pat Saeimas pārstāvis uz manu jautājumu, vai Saeimas ieskatā, pieņemot apstrīdētās normas, bija jāvērtē tas, kā vietējie iedzīvotāji pašorganizējušies, līdz šim organizējuši konkrētās pašvaldības darbu, kādi ir bijuši konkrētās pašvaldības mērķi, kā ir realizētas atbilstoši šiem mērķiem autonomās funkcijas, vai pašvaldības specifika ir apsvērums, kas ir jāvērtē, atbildēja, es citēšu... „atbilde ir – jā, tas ir jāvērtē”. Tātad pat Saeimas pārstāvis faktiski atzina, ka uz apstrīdētajām normām ir jāraugās kā uz tiesību ierobežojumu un apstrīdēto tiesību normu pieņemšanas gaitā bija jāvērtē un jāanalizē, kā vietējie iedzīvotāji ir pašorganizējušies līdz šim, organizējot konkrētās pašvaldības darbu un tātad, vai pastāv pamats liegt šai konkrētajai kopienai turpināt pašai savās interesēs vadīt būtisku daļu no publiskajiem jautājumiem.

Mēs neuzskatām, ka pašvaldības un vietējās kopienas tiesības ir neierobežojamas. Kā gandrīz jebkuru tiesību ierobežojumu gadījumā, arī pašvaldības tiesību ierobežojumu noteiktos gadījumos var attaisnot. Taču vērtējumam ir jābūt ļoti rūpīgam. Tam ir jāatbilst tās likumā definētajam un pienācīgi apspriestam leģitīmajam mērķim, vērtējumam ir jābūt atbilstošam mērķim, kuru likumdevējs ir vēlējis sasniegt, vērtējumam ir jāietver likumā definēti kritēriji, vērtējumam ir jāietver samērīguma principa analīze, vērtējumam ir jāspēj izsekot, lai jebkura trešā persona to var redzēt, saprast un pārvērtēt. Tam ir jābūt tādām, lai jebkuram ir skaidrs, kādēļ izlemts, piemēram, Ikšķili pievienot Ogres novadam, vai tas ir darīts tādēļ, ka Ikšķile ir par vāju, lai paliktu patstāvīga, un kādēļ? Vai varbūt tas ir izlemts tādēļ, lai Ikšķile palīdzētu, piemēram, Ķeipenes pagastam. Un ja ir jāpalīdz Ķeipenes pagastam, vai ir izvērtēts ieguvums, ko dos Ikšķiles palīdzība Ķeipenei pretstatā Ikšķiles kopienas darbības izbeigšanai? To, ka šāda analīze ir jāveic, norādīja faktiski visas pieaicinātās personas un eksperti, varbūt izņemot tikai reformas autorus.

Latvijas Bankas pārstāvji tieši norādīja, ka atsevišķos gadījumos mazas pašvaldības var būt efektīvākas nekā lielas un arī norādīja, ka katrā konkrētajā gadījumā daudz kas ir atkarīgs no niansēm, no konkrētā novada piedāvājuma. Latvijas Bankas pārstāvji ļoti skaidri norādīja, ka ir jāvērtē katra jaunveidojamā novada specifika, lai vispār saprastu, vai veidojot lielāku novadu, būs kādi ieguvumi vai zaudējumi.

Arī Valsts kontrole tiesas sēdē tieši norādīja, es citēju... „automātiski lielāka pašvaldība vai mazāka pašvaldība pats ar sevi nenozīmē, ka vienas funkcijas izpildīšana ir lētāka vai dārgāka”.

Profesore Iveta Reinholde skaidroja, ka ir jāizdara vērtējums par to, vai jaunveidojamais novads, piemēram, dēļ tā izmēra vispār spēs efektīvi sniegt pakalpojumus. Un atkal es citēšu...”atslēgas vārds ir tajā, cik ļoti efektīvi šāds liels izveidotais novads var teorētiski sniegt pakalpojumus”.

To, ka šāda analīze bija jāveic, uzsvēra gan Māris Pūķis, gan Andris Miglavs, gan Jānis Vanags, gan Raita Karnīte. Tātad, visi kā viens... es pat teiktu, ka pat Saeima argumentēja, ka ir jāveic ļoti nopietns analīzes darbs, lai izdarītu vērtējumu par to, vai patiešām, piemēram, Ikšķiles gadījumā, šīs kopienas pašvaldības izbeigšana, tiesību ierobežojums ir attaisnojams. Turklāt, nevis pašvaldībai ir jāpierāda, ka tās darbības izbeigšana radīs kādas negatīvas sekas, bet otrādi... tiesību ierobežotājiem, Saeimai, un/vai reformas autoriem ir jāpierāda, kādēļ katras konkrētas vietējās kopienas, vietējās pašvaldības darbība ir izbeidzama. Taču, neskatoties uz to, ir ļoti viegli pārliecināties, ka tāds vērtējums šīs reformas ietvaros nekad nav ticis izdarīts.

Ko mēs redzam šīs analīzes vietā? Es teiktu, ka gandrīz neko. Mēs redzam vienu dokumentu, kas tapis aptuveni viena mēneša vai īsākā laikā ar nosaukumu „Novada profils” un kurā mēs varam uzzināt, cik iedzīvotāju ir, piemēram, Ikšķilē un cik Ķegumā 2018. gadā un kādu skaitli mēs iegūstam, ja saskaita kopā šo divu novadu iedzīvotāju skaitu. Mēs redzam, cik vidusskolas ir bijušas Ikšķilē un ir Ikšķilē un cik Ogrē un cik skolas būs jaunajā novadā, ja saskaita šo vidusskolu skaitu kopā. Mēs varam uzzināt, ka Ogrē ir lielākā Daugavas labā krasta Rīgas piepilsēta un citus līdzīga rakstura datus un informāciju.

Bet, kā mēs to dzirdējam no ekspertiem, pašvaldības profili ir tikai un vienīgi datu apkopojums. Novadu profili nav vērtējums ne par vienu novada reformas sakarā būtisku jautājumu. Ne par to, kā vietējie iedzīvotāji ir pašorganizējušies līdz šim, ne par to, kādi ir bijuši konkrētās pašvaldības mērķi, ne par to, kā ir realizētas atbilstoši šiem mērķiem autonomās funkcijas, ne to, kādas ir bijušas apvienojamo novadu pakalpojumu izmaksas un kvalitāte, ne to, vai, kā un kādēļ pakalpojumu izmaksas un kvalitāte varētu uzlaboties, saliekot kopā tieši konkrētās pašvaldības.

Gan Māris Pūķis, gan Andris Miglavs, gan Jānis Vanags visi atzina, ka novadu profili nav analīze par konkrētajiem novadiem ne pagātnes, ne nākotnes perspektīvā. Novadu profili ir, kā to raksturoja Andris Miglavs, „ekselenti izstrādāta novada vizītkarte, kas raksturo novada vēsturi, struktūru, finanšu veidošanas shēmu un pārējo”. Bet šī informācija pēc būtības ir neizmantojama un neizmantojama novada veidošanas mērķiem.

Arī Latvijas Bankas pārstāvji tiesas sēdē tieši norādīja, ka Latvijas Bankas rīcībā nav informācijas, vai Saeima un reformas autori būtu izvērtējuši, piemēram, ekonomiskos rādītājus, nosakot konkrētas novadu robežas.

Tieši to pašu var teikt par Valsts kontroles pētījumiem. Gan savā rakstveida viedoklī, gan tiesas procesā mēs ieguvām skaidru Kontroles redzējumu, kas bija tāds, ka Valsts kontroles veiktās izpētes nav un nevar būt izmantojamas, lai pamatotu piedāvāto novadu reformu.

Pat VARAM gan rakstveidā, gan tiesas sēdē apstiprināja, ka funkciju un pakalpojumu sniegšanas vērtējums konkrētajās pašvaldībās vispār nav izdarīts, nemaz nerunājot par vērtējumu attiecībā uz konkrētās kopienas specifiku, vajadzībām, specializāciju un tā tālāk.

Mēs visa procesa laikā no ekspertiem un no neatkarīgajām institūcijām nedzirdējām nevienu pozitīvu viedokli par novadu reformu. Vienīgais nosacīti pozitīvais izteikums, kas gan nekā nav izmantojams Ikšķiles kopienas tiesību ierobežošanas attaisnošanai, bija Latvijas Bankas pārstāvja izteikums, ka lielāku novadu veidošana ir ceļš pareizajā virzienā. Ceļš pareizajā virzienā nav kritērijs, ar kuru var attaisnot konkrētas pašvaldības un kopienas pašorganizēšanās izbeigšanu un tiesību ierobežojumu.

Līdz ar to šīs reformas realizētāji nav ne pamatojuši, ne pat centušies pamatot Ikšķiles kopienas, Ikšķiles pašvaldības tiesību ierobežojumu. Pat pēc tiesas procesa nav kļuvis skaidrs, kādēļ Ikšķile tiek pievienota Ogres novadam. Nav pat skaidrs tas, vai Ikšķile tiek pievienota Ogres novadam, lai palīdzētu vājam Ogres novadam ar Ķeipeni tajā, vai Ikšķile tiek pievienota Ogres novadam, jo tā pati dēļ kādiem nezināmiem iemesliem nav pietiekami spēcīga, lai paliktu patstāvīga. Reformas izstrādes materiāli un tiesas sēdē dzirdētais nepalīdz mums rast atbildi pat uz tik šķietami vienkāršu un pašsaprotamu jautājumu.

Un secīgi no tā, rodas loģisks jautājums – kādēļ tad likumdevējs tā rīkojās? Kādēļ tad šādu likumu, kas ir nonācis Satversmes tiesā, tas pieņēma? Un, manuprāt, atbilde ir acīmredzama – bija milzīga steiga, jo bija politisks mērķis pabeigt novadu reformu gadu pirms pašvaldību vēlēšanām. Tātad bija jāuzsāk un jāpabeidz novadu reforma pusotra gada laikā, un to izdarīt tiesiski, manuprāt, ir neiespējami. Un to parādīja strīdus likuma pieņemšanas gaita. Šā mērķa sasniegšanai tika upurēts pienākums ievērot tiesiskas demokrātiskas valsts darbības pamatprincipus – tiesiskuma principu, mazākumtiesību ievērošanas principu, labas likumdošanas principu un citus.

Pirmais, ko bija izlemts upurēt, bija pienākums ievērot Saeimas 2019. gada 21. marta lēmumu. Tiesas procesā tika gūts apstiprinājums tam, ka Saeimas 21. marta lēmums bija likumdevēja noteikta reformas realizācijas procedūra, kas norādīja secīgus apstrīdētā likuma pieņemšanas soļus un pašvaldību, to iedzīvotāju uzklaušanās procedūru. To, ka šo lēmumu visi tā adresāti un personas, kuras tas skāra, uztvēra kā reformas realizācijas procedūru, apliecināja faktiski visi procesa dalībnieki, kuriem

šādas jautājums tika uzdots. To apliecināja gan Ministru kabineta pārstāvis, gan VARAM. Tātad Saeimas 2019. gada 21. marta lēmums nebija politisks paziņojums, bet gan konkrēta tiesību normu saturoša reformas procedūra, kura gan daļā par likumprojekta izstrādes secīgumu, gan daļā par konsultācijām ar vietējām kopienām netika izpildīta.

Par likumprojekta izstrādes secīgumu fakti runā paši par sevi. Likumprojekts bija gatavs jau 20 dienas pēc Saeimas 2019. gada 21. marta lēmuma. Viss pārējais bija konsultāciju un labas likumdošanas principa imitācija, ko uzskatāmi parāda kaut vai tas, ka it kā reformas izstrādei piesaistītie eksperti nemaz nav tikuši iesaistīti pie reformas izstrādes. Kā mēs to noskaidrojām no VARAM paskaidrojumiem, un, kā mēs to redzam no Valsts kontroles iesniegtajiem pierādījumiem, eksperti savus nodevumus nodeva jau pēc tam, kad reformas piedāvājums jau bija izstrādāts un 10. aprīlī 2019. gadā prezentēts. Notika pamatojuma, ja tā var izteikties, piedzīšana jau gatavam rezultātam. Nevis rezultāts izrietēja no ekspertu veiktās analīzes, bet gan gatavai novadu kartei un novadu veidošanas kritērijiem, kas tika prezentēti 2019. gada 10. aprīlī, vēlāk tika pieskaņota nepieciešamā analīze.

Arī Saeimas 2019. gada 21. marta lēmumā norādītās konsultācijas ar Ikšķiles kopienu tā arī nekad nenotika. To pamatoti norādīja arī profesore Reinholde. Ja tās būtu notikušas, reformas autori būtu uzzinājuši, ka Ikšķiles kopiena un Ikšķiles pašvaldība kā Pierīgas pašvaldība, ir tik atšķirīgas no Ogres, Ķeguma un Lielvārdes kopienām un pašvaldībām, ka to apvienošana nav iespējama. Reformas autori būtu uzzinājuši, ka sadarbība starp Ikšķili un Ogres, Ķeguma un Lielvārdes pašvaldībām nenotiek, kā to kļūdaini, acīmredzot, tikai no dokumentiem nebija secinājuši reformas autori un to kļūdaini turpina norādīt pat nesen tiesā iesniegtajā novada profilā. Viena neprotokolēta VARAM prezentācija, kas notika Ogrē 2019. gada 18. jūlijā, ne pēc sava satura, ne formas nav konsultācijas. Turklāt, šajā sakarā ir ļoti būtiski ievērot, ka šajā tikšanās reizē Ikšķiles pašvaldība pirmo reizi izteica argumentētu piedāvājumu Ikšķiles novadu pievienot Salaspils novadam. Taču, kā dzirdējām tiesas sēdē, dēļ tā, ka VARAM pat neprotokolēja šo vienīgo sanāksmi, kuru joprojām cenšas uzdot par konsultācijām, VARAM pat tiesas sēdē uzturēja pozīciju, ka Ikšķiles novada pašvaldība šādu priekšlikumu neesot izvirzījusi un tādēļ VARAM to neesot vērtējusi.

Arī vēlākajās likumdošanas procesa stadijās konsultācijas ne ar Ikšķiles kopienu, ne Ikšķiles novada domi nenotika. Lietā esošie pierādījumi, uz kuriem atsaucāmie arī pieteikumā, pierāda, ka tā nekad nenotika, vismaz tā nebija jēgpilna, abpusēja un ar atgriezenisko saiti nodrošināta. Tas nenotika visos reformas un visos Ogres novada izveidošanas un izstrādes posmos, sākot ar sākotnējo ideju, diskusiju dokumentiem, līdz gala lēmumam.

Turklāt, kā mēs to dzirdējām no profesores Reinholdes, problēma nav ar atbilstošu tiesisko instrumentu neesamību Latvijas normatīvajos aktos. Kā teica profesore, instrumenti, lai jēgpilni uzklausītu vietējās kopienas, ir, turklāt tie ir, iespējams, pat vieni no labākajiem Eiropā. Tikai apstrīdēto tiesību normu pieņemšanas gaitā šie instrumenti tā arī nekad netika izmantoti.

Šajā lielajā steigā, protams, tika pilnībā atmests arī labas likumdošanas princips, jo, visdrīzāk, tā ievērošana nebija savienojama ar mērķi pusotra gada laikā realizēt novadu reformu. Tādēļ nebija pārsteigums, ka pilnīgi visi eksperti, kurus mēs uzklausījām šajā procesā, nepārprotami atzina, ka, pirmkārt, pieņemot strīdus likumu, tas nav ticis pienācīgi pamatots ar izskaidrojošiem pētījumiem, otrkārt, pieņemot šo likumu, nav veikts nekāds sociālās ietekmes izvērtējums un riska prognozes analīze, un treškārt, kā jau es teicu, nav veikta riska analīze.

Un ja pie šādiem apstākļiem ir jāatbild uz jautājumu, vai rezultāts būtu citāds, ja labas likumdošanas princips tiktu ievērots, tad atbilde, manuprāt, ir acīmredzama. Rezultāts noteikti būtu citāds, jo visi eksperti, ko mēs dzirdējām tiesas sēdē, izteica skaidru un nepārprotamu secinājumu, ka tādas tiesību normas, kādas ir Ikšķiles pašvaldības apstrīdētās normas, nedrīkstēja tikt pieņemtas. Tātad, nešaubīgi, ka rezultāts būtu bijis cits. Neviens eksperts neuzskatīja, ka ir konstatēts jebkāds pamats Ikšķiles pievienošanai Ogres novadam. Pat Latvijas Banka un Valsts kontrole ir tieši norādījusi, ka viņu veiktās analīze un pētījumi nevar tikt izmantoti, lai pamatotu īstenotos novadu risinājumus, konkrētus novadu risinājumus.

Secīgi... ir jāiet tālāk. Acīmredzot, pat šo tiesību neievērošana nenodrošināja to, ka... pat ar pienācīgu konsultāciju neveikšanu un labas likumdošanas principa neievērošanu, ir par maz tātad, lai paspētu realizēt reformu un tādēļ diemžēl mēs redzam, ka tika upurēts nākamais tiesiskas demokrātiskas valsts darbības būtisks princips – un šajā gadījumā – mazākuma tiesību ievērošanas princips. Tika izveidota ATR komisija, par kuras vadītāju tika iecelts VARAM parlamentārais sekretārs, kuram uzdevumus tieši deva VARAM ministrs Pūces kungs, kurš tieši tiesas sēdē pat atzina un apstiprināja, ka ir devis konkrētus uzdevumus Pleša kungam, īstenojot savas, kā teica Pūces kungs, karjeras nozīmīgāko politisko mērķi. Šī likumdošanas komisija turklāt tika izveidota pretēji proporcionalitātes principa prasībām, kas arī, atbilstoši konstitucionālo tiesību eksperta, piemēram, Edgara Pastara uzskatam, ir ne vien proporcionalitātes principa pārkāpums, bet arī labas likumdošanas principa pārkāpums.

Ar 2021. gada 8. februārī iesniegto lūgumu esam pamatojuši un pierādījuši, ka, ja šie pārkāpumi netiktu pieļauti, visdrīzāk, strīdus likums nekad netiktu pieņemts un arī Ikšķiles pašvaldība Ogres novadam pievienota netiktu. To pierādījām, citastarp, ar analīzi par to, kā balsoja deputāti no Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisijas,

kura bija izveidota atbilstoši proporcionalitātes principam un kurai, atbilstoši parlamentārajai tradīcijai, arī bija jāizskata konkrētais likumprojekts. Un to, kādēļ konkrētā komisija to neskatīja, ir tikai un vienīgi viens iemesls – lai apietu proporcionalitātes principu. Un to šodien, atbildot arī uz Liepas kunga teikto, ļoti uzskatāmi parāda šīs komisijas 2019. gada 29. oktobra sēde, kurā ir ļoti labi redzams, ka uzstādījums, kāds bija konkrētajai Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisijai, negāja kopā ar mērķi pusotra gada laikā pabeigt reformu. Un tādēļ nedēļu gandrīz pēc pirmās Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisijas sēdes milzīgā steigā tika izveidota ATR komisija bez un ignorējot proporcionalitātes principa ievērošanas pienākumu.

Vienlaikus mēs piekrītam Jāņa Plepa uzskatam, ka mazākuma tiesību ierobežojums tiesiskā demokrātiskā valstī pats par sevi ir tik būtisks pārkāpums, kas, neatkarīgi no tā sekām, padara normatīvo aktu par Satversmei neatbilstošu.

Godātā tiesa! Acīmredzot pat ar šīm atkāpēm no Satversmes principiem bija nepietiekami, lai panāktu arī apstrīdēto normu pieņemšanu, tādēļ papildus tam, arī pašu likumprojektu Saeimas Prezidijs vienpersoniski izlēma apspriest un pieņemt Satversmes 15. pantam neatbilstošā kārtībā. Par šo aspektu pietiek norādīt vien to, ka Saeimas pārstāvis 2021. gada 20. janvāra tiesas sēdē tieši atzina, ka lietā nav neviena pierādījuma, ar kura palīdzību mēs varētu izskaidrot un pamatot, kādēļ 2020. gada jūnijā Saeimas Prezidijs saskatīja pamatu secinājumam, ka pastāv ārkārtīgi apstākļi, bet, piemēram, 2020. gada septembrī tos nesaskatīja. Liepas kungs, atbildot uz manu jautājumu attiecībā uz pierādījumiem, norādīja, ka „šobrīd tādu mūsu rīcībā nav”.

Viss iepriekš minētais noved mani pie nepieciešamības runāt par pēdējo, bet izšķiroši svarīgo šīs lietas aspektu – likumdevēja neizdarīto izšķiršanos par būtiskajiem, tikai parlamenta kompetencē esošajiem, jautājumiem.

Strādājot novada reformas pieņemšanas režīmā, kurā likumu pieņemšana ir pašmērķis, kura dēļ tiek sistēmiski un sistemātiski upurēts tiesiskums, es teikšu, ka pārsteigumu nerada arī tas, ka pat par to, pēc kādiem kritērijiem būtu jāveido novadi, likumdevējs tā arī savu izšķiršanos Satversmē noteiktajā kārtībā neizdarīja. Šajā aspektā argumentus esam izklāstījuši un mūsu pozīcijas pamatotību tiesas procesa gaitā apstiprināja arī konstitucionālo tiesību eksperts, piemēram, Edgars Pastars.

Papildus ievērojot to, ka tiesas sēdē šis avots izskanēja, es vēlos uzsvērt, ka pie mūsu pozīcijai saskanīga secinājuma jau 2010. gadā ir nonākusi arī Konstitucionālo tiesību komisija savā viedoklī par Saeimas apstiprinājuma nepieciešamību liela apjoma aizņēmuma saņemšanai.

Šajā viedoklī komisija pamatoti izdalīja divus atšķirīgus būtiskuma teorijas piemērošanas gadījumus.

Pirmais. Būtiskuma teorijas tiešās piemērošanas gadījumi, kad Saeima savu gribu var paust dažādās formās, arī ne ar likumu.

Un otrais gadījums – kad saturiski jautājums ir tāds, kas ir risināms tikai likumdošanas ceļā, likumdevējam pašam pieņemot likumu. Šādā gadījumā, kā to norāda arī Konstitucionālo tiesību komisija, ir nepieciešams Saeimas apstiprinājums likuma formā.

Novadu reforma un novadu veidošanas kritēriji ir otrā situācija, kā to jau 2009. gada nolēmumos ir skaidrojusi Satversmes tiesa, proti, jautājums par novadu veidošanas kritērijiem ir jautājums, kas likumdošanas ceļā izšķirams. Līdz ar to vismaz novadu veidošanas kritērijiem bija jābūt noteiktiem ar likumu. Turklāt pat tad, ja mēs hipotētiski pieņemtu, ka attiecībā uz novadu veidošanas kritērijiem būtisks tikai tas, vai par tiem jebkādā formā likumdevējs ir izdarījis skaidru izšķiršanos, un to, ka tādi ir jābūt, šajā lietā atzina pat pati Saeima, pat šo Satversmes prasības latīņu apstrīdētais likums neiztur. Saeimas pārstāvis, atbildot uz tiesneša Kusiņa kunga jautājumu atzina, ka Saeimas 2019. gada 21. marta lēmumā ietvertie novadu veidošanas kritēriji... es citēju... „ir nepietiekami”. Tātad Saeima tieši atzina, ka kritērijiem ir jābūt un ar tiem, kas ir formulēts Saeimas 21. marta lēmumā, nav pietiekami. Uz tiesneša precizējošu jautājumu, vai Saeima tad vispār ir noteikusi šos kritērijus kādā aktā, Liepas kungs atbildēja, un es atkal citēju... „normatīvā aktā šādi kritēriji nav ietverti. Sākotnējā likumprojektā tie bija. Saeima tos skatīja anotācijā. Cita normatīvā akta nav.” Tātad Saeimas pārstāvis tieši atzina, ka nevienā aktā – ne normatīvā aktā, ne cita veida aktā – Saeima nemaz nav izdarījusi izšķiršanos jeb skaidri formulējusi savu gribu par novadu veidošanas kritērijiem.

Varētu hipotētiski pieņemt, ka, ja jau anotācijā šie kritēriji ir, tad jau skaidrība par novadu veidošanas noteikumiem ir gūstama no anotācijas. Bet ir skaidrs, ka tā tas šajā gadījumā nav. Ar apstrīdēto likumu ir izveidoti daudzi novadi, kuri, acīmredzami, neatbilst anotācijā norādītajiem kritērijiem. Piemēram, liela daļa no izveidotajiem novadiem neatbilst anotācijā ierakstītajam kritērijam, ka novadu teritorijā ir jāatrodas administratīvajam centram. Dienvidkurzemes, Ventspils, Rēzeknes, Jelgavas, Augšdaugavas, Saulkrastu un citi novadi ir izveidoti bez administratīvā centra novada teritorijā. Vienlaikus Ikšķiles novada patstāvība šķietami ir tikusi liegta tieši dēļ it kā administratīvā centra neesamības tās teritorijā. Saeimas pārstāvis arī tiesas sēdēs nespēja precīzi konkretizēt, kādu kritēriju izpildīja, piemēram, Saulkrasti, lai Saulkrastu kopiena būtu pelnījusi saglabāt savus pašnoteikšanos, bet ikšķilieši nē. Tika saukti dažādi apsvērumi, kas nepalīdz saprast Saulkrastu un Ikšķiles atšķirības. Tika pat definēts jaunums, iepriekš nekur nedzirdēts kritērijs, Liepas kungam norādot sekojošo... citēšu... „ir arī ekonomiskās ilgtspējas kritērijs, tātad, vai pastāv zināma

saimnieciskā darbība attiecīgajā novadā”. Bija liels pārsteigums, pirmo reizi 2021. gada 20. janvārī dzirdēt šādu novadu veidošanas kritēriju, kuram neatbilstot Ikšķiles novads.

Līdz ar to tiesas process uzskatāmi parādīja, ka neviens šobrīd nevar nodefinēt, pēc kādiem kritērijiem ir izveidoti Latvijas novadi. Vai anotācija ietvertie kritēriji tika saglabāti? Skaidrs, ka netika. Vai tika izveidoti jauni kritēriji un kādi tie šobrīd ir? Tas nav saprotams.

Varbūt katrs Saeimas deputāts, līdzīgi kā Liepas kungs 2021. gada 20. janvāra tiesas sēdē, tos definēja pēc sava ieskata un vēlmēm, taču tos kaut kur konkrēti redzēt, novērtēt un pārbaudīt, ir neiespējami. Pat VARAM, Saeimai, ATR komisijai un Ministru kabineta pārstāvim nebija vienota pozīcija par to, vai un kuri izveidotie novadi neatbilst kaut vai likumprojekta anotācijā norādītajiem septiņiem kritērijiem un pēc kādiem kritērijiem ir izveidoti tie novadi, kuri šiem septiņiem kritērijiem neatbilst. Par to un par šo pozīciju neatbilstībām var pārliecināties, vēlreiz pār klausoties tiesas procesa gaitu.

Tāpat vienota, skaidra, pārbaudāma likumdevēja izšķiršanās par likumdevēja kompetencē esošu jautājumu – novadu veidošanas kritērijiem – tā arī nenotika. Saeima savu gribu šajā jautājumā nenoformulēja ne likuma, ne citā formā, ko uzskatāmi pierādīja šis tiesas process. Tādēļ arī ir neizbēgami, ka Ikšķiles vietējās kopienas un pašvaldības darbības izbeigšanas pamatojums ir neskaidrs un galīgi neizlemts. Neviens šobrīd nevar pateikt, kādēļ un pēc kādiem kritērijiem vadoties Ikšķiles pašvaldības darbība ir izbeidzama un kādēļ, piemērojot vienus un tos pašus kritērijus, piemēram, Saulkrastu kopienai, ir ļauts pašorganizēties arī turpmāk.

Tādēļ, manuprāt, nonākt pie cita secinājuma, kā vien pie tā, ka likumdevēja lēmums arī pieņemot apstrīdētās tiesību normas, ir bijis patvaļīgs, šajā gadījumā nav iespējams.

Tādēļ, godātā tiesa, es uzskatu, ka tiesas procesa gaitā mēs esam noskaidrojuši, ka Ikšķiles pašvaldības pieteikums Satversmes tiesai ir pamatots, ka apstrīdētās tiesību normas Satversmei neatbilst un tādēļ mēs lūdzam tās atzīt par spēkā neesošām.

Liels paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds debatēs Limbažu novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu!

A. Stucka.

Godātā Satversmes tiesa!

Lietā ir būtiska nozīme Saeimas 2019. gada 21. marta paziņojumā „Par administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanu” izvirzītajiem reformas mērķiem, par ekonomiski attīstīties spējīgu pašvaldību izveidi un tā sasniegšanas paņēmieniem.

To apspriežot, ministrs Juris Pūce Saeimas debatēs norādīja, ka novadu pašvaldības neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, kurus... citēju... „izstrādāja eksperti ilgā procesā, vairāku gadu garumā, strīdoties un piesaistot pētniekus”. Tāpēc... citēju... „valdībai ir jāsarunājas ar iedzīvotājiem, ar pilsonisko sabiedrību, ar uzņēmējiem un pašvaldībām, lai atrastu labāko iespējamo risinājumu administratīvi teritoriālajai reformai”. Tieši šādā jēgpilnā kontekstā, vērtējot jauno pašvaldību izveidi pamatojošos kritērijus un pienācīgu konsultāciju norisi, Satversmes tiesa var pārliecināties par Saeimas lēmuma „Par Limbažu novada Skultes pagasta pievienošanu jaunajam Saulkrastu novadam” prettiesiskumu.

Lietā nav strīdu, ka Saeima pretēji racionālajiem iebildumiem atteicās no novadu kritērijiem, piemēram, par novadā esošu reģionālas nozīmes attīstības centru un politiski izveidoja jaunu, Saulkrastu novada pašvaldību, kuras teritorijā iekļāva arī Limbažu novada Skultes pagastu.

Lietā tika vērtēts, vai tas atbilst Pašvaldību hartas 4. panta sestās daļas un 5. panta noteikumiem un tika arī secināts, ka laika gaitā Hartā ietvertā izpratne par efektīvu vietējo demokrātiju ir izmainījusies un to var izlasīt dažādos Hartas palīgavotos, piemēram, Eiropas Padomes Pašvaldību kongresa 2020. gada 12. februārī apstiprinātā Hartas paskaidrojošā ziņojuma skaidrojumā.

Saeimai kā rūpīgai reformas īstenotājai, visdrīzāk vajadzētu būt skaidrībai par to, kas ir rakstīts šajā Hartas ziņojumā. Tāpēc īstenībā ar interesi var izlasīt šīs Hartas skaidrojuma 88. punktu, no kura izriet „vairāki Eiropas Padomes dalībvalstīs konstatētie konsultāciju ar pašvaldībām pārkāpumi”, kurus Saeima nevis novērsa, bet burtiski atkārtāja.

Tātad, no šī punkta izriet, pirmkārt, ka konsultācijām ir jābūt formāli apstiprinātam reglamentam. Šajā gadījumā jau reformas sākumposmā valdība atteicās no iepriekš pastāvējušo reglamentētu un fiksētu konsultāciju prakses. Tāpēc šodien mums nav iespējams noskaidrot sākotnējos konsultācijās apzinātos viedokļus. Savukārt Saeimas komisijas sēdēs pašvaldībām nepaskaidroja apspriežamo jautājumu loku. Tāpēc tās stāstīja gan par labiem savu pašvaldību darba rezultātiem, gan pieminēja vajadzību veidot reģionālās pašvaldības, tās uzdeva jautājumus un nesaņēma atbildes. Šādas vienkāršas parunāšanās rezultātā tika pieņemti būtiski lēmumi, par kuriem pašvaldībām bija liela neizpratne un tās sajūtās nesadzirdētas.

Otrkārt. Tiesību aktos pieejamos konsultēšanas paņēmienus likumdevējs izmantoja neietiekoši. Piemēram, par Limbažu novada teritorijas izmaiņām

konsultācijas nenotika ar iesaistītajām Salacgrīvas un Alojās novada domēm, netika arī noskaidrots Skultes pagasta iedzīvotāju viedoklis, konsultāciju ar Limbažu novada domi protokols tika sagatavots tikai pēc likuma pieņemšanas.

Treškārt. Konsultācijās apspriežamajiem priekšlikumiem ir jābūt pamatotiem. Piemēram, ar Limbažu novada domi nekad netika apspriests tās pašvaldības teritorijas grozījumu projekts un arī jaunā Saulkrastu novada pašvaldības izveidi pamatojošs projekts, jo par tādu taču nevar uzskatīt šo iesniegto saturiski tukšo jaunā Saulkrastu novada profilu. Šeit ar oranžas krāsas aplīšiem es esmu atzīmējis tās vietas, kur ir pieminēts Skultes pagasts. Tā ir tikai un vienīgi informatīvas nozīmes informācija, kas neparāda ne funkciju izpildi, ne pakalpojumu saņemšanu, ne ieguvumus, ne zaudējumus, kurus Skultes pagasta pievienošana radīs Saulkrastu novadam. Šis profils nepaskaidro pilnīgi neko.

Tāpat lietā tika secināts, ka pienācīgas administratīvi teritoriālās reformas juridiskos nosacījumus jau var izlasīt Satversmes tiesas judikatūrā. Tomēr tas radīja nevis efektu, bet gan defektu, jo Saeima ārpus konteksta un ļoti formāli uztvēra Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2009-04-06 11.2. punktu, ka Hartas 5. panta prasību izpildei pietiek tikai ar to, ka attiecīgās pašvaldības viedoklis mutvārdos tiek darīts zināms atbildīgās komisijas sēdē vai arī rakstveidā ir pieejams atbildīgās komisijas locekļiem.

Konsultāciju formālo raksturu tiesā apliecināja vairāki eksperti: gan Reinholde, gan Miglavs, gan Karnīte, gan Pastars, kur norādīja, ka konsultācijas nav tikai viedokļu uzklaušanās, bet ir saturiska un jēgpilna apspriešanās, kas ir klajā pretrunā ar kolēģa Liepas kunga apgalvojumu, ka konsultācijas var notikt arī klusējot. Turklāt Saeima ignorēja citu būtisku šās tiesas sprieduma 13.4. punktu, kas paredz, ka pašvaldības princips prasa, lai katrai pašvaldībai tās robežu izmaiņu gadījumā būtu iespējas iepazīties ar pietiekami konkrētu un izstrādātu paredzamo grozījumu projektu.

Jau pieminēju, ka lietā nav pieejams nedz Limbažu novada teritorijas sadalīšanas projekts, nedz jaunā Saulkrastu novada izveides projekts, par kuriem būtu bijis iespējams konsultēties.

Varbūt šāda primitīva konsultāciju norise būtu pamatota, ja Saeima tiešām turpinātu 2009. gada reformu, kas it kā vārdos izrietēja no Saeimas paziņojuma, tomēr tam svītru pārvilkā pāri pati Saeima, kad atteicās no iepriekšējās reformas pamatā bijušajiem novadu kritērijiem. Arī eksperti lietā norādīja, ka esošā reforma nav 2009. gada reformas turpinājums, jo atšķirās gan to mērķi, gan norises juridiskais regulējums un faktiskie apstākļi. Piemēram, Pašvaldību savienības pārstāvis Māris Pūķis norādīja, ka 2009. gada reformas mērķis izrietēja no speciāla likuma, kas paredzēja apvienot teritoriāli mazas pašvaldības. Savukārt 2019. gada Saeimas

politiskajā paziņojumā ietvertais reformas mērķis bija uzlabot pašvaldību funkciju izpildi un pakalpojumu organizāciju. No tā nepamatoti atteicās valdība, ko savās liecībās apliecināja gan VARAM, gan Tieslietu ministrija. Tāpēc reformas sasniegtais rezultāts par teritoriāli lielu pašvaldību izveidošanu bija zināms pārsteigums, kas neatbilda iepriekš Saeimas lemtajam par reģionālo pašvaldību izveidošanu. To lietā atzina gandrīz visi eksperti – gan Pūķis, gan Karnīte, gan Miglavs, gan Keišs, gan Pastars. Turklāt, nevienas reformas pamatā nebija apņemšanās dalīt pašvaldības.

Pirmā reforma ilga desmit gadus, kad tika sagatavoti un ar pašvaldībām vairākkārt apspriesti dažādi administratīvā iedalījuma projekti, arī tajā skaitā Limbažu novada apvienošanas projekts. Turpretī otrā reforma ilga nepilnus divus gadus, kad šāds rūpīgs darbs nenotika. Arī eksperti Karnīte, Miglavs un Vanags secināja, ka pēdējās reformas laikā netika pienācīgi vērtēti fakti, apzināti ieguvumi un zaudējumi, kas beigās neļāva sasniegt precīzu novērtējumu rezultātu.

Saeimas atteikšanās no jebkādiem novadu izveidošanas kritērijiem bija galvenais iemesls tās politiski patvaļīgiem lēmumiem izveidot jaunu Saulkrastu novadu un bez pamatojuma sadalīt Limbažu novadu. Kritēriju neesamība padarīja neiespējamas arī objektīvas konsultācijas ar pašvaldībām un sekmēja tādus netaisnīgus un vienlīdzības principam neatbilstošus lēmumus, kas slikti ietekmēja Limbažu novada pašvaldību. Piemēram, likumprojektā Saeimas pirmajā lasījumā tika atbalstīts jauns Ādažu novads, kurā bija nolemts apvienot Ādažu, Carnikavas, Saulkrastu un Sējas novadus. Pirms Saeimas otrā lasījuma Saeima to izmainīja un izveidoja jaunu Saulkrastu novada pašvaldību. Apzinoties šāda jauna veidojuma mazspēju, Saeimas bez objektīva pamata tā teritorijā iekļāva arī Skultes pagastu.

Tādējādi, pirmkārt, tika pārkāpts reformas mērķis, jo ir paredzams, ka jaunā Saulkrastu novada pašvaldība bez dotācijām nebūs spējīga turpmāk attīstīties. Un tas finansiāli negatīvi ietekmēs arī kopējo pašvaldību sistēmu. To savās liecībās vairākkārt norādīja arī VARAM.

Otrkārt. Notika nepamatota Limbažu novada pašvaldības teritorijas sadalīšana, vienkārši piemeklējot un piezīmējot Saulkrastu novadam Limbažu novadam vitāli nepieciešamo teritoriju. Tas notika haotiski, jo sākumā bija paredzēts pievienot pie Limbažu novada Vidrižu pagastu, bet šāda iecere likumdošanas procesā kaut kur pazuda.

Treškārt. Tika pieļauts vienlīdzības principa pārkāpums, īstenojot līdzīgu pašvaldību un atšķirīgu nepamatotu reformēšanu. Piemēram, ja salīdzina Saulkrastu un Carnikavas novadus, tad starp tiem nav būtisku atšķirību, kas apliecina Saeimas patvaļu un vienlīdzības principa pārkāpumu.

Atteikšanās no novadu kritērijiem, kļūdu vienā Saeimas komisijas sēdēm precīzi raksturoja deputāts Arvils Ašeradens, viņš retoriski pajautāja: vai bez kritērijiem ģeogrāfijas skolotājs spēs saviem skolniekiem paskaidrot atšķirības starp valstspilsētu un novadu pašvaldībām? Šo jautājumu var pārformulēt un pajautāt: kādi bija tie kritēriji, kad Saeima lēma apvienot Ādažu un Carnikavas novadus, bet Saulkrastiem tad labāk patstāvīgas pašvaldības statusu?

Salīdzinājumam. Lietuvā un Igaunijā vietējo pašvaldību izveide nepiekrīt tikai politiskam novērtējumam, šajās valstīs ir likumos noteikti administratīvo teritoriju kritēriji, un ir arī viens kopīgs kritērijs – universāls kritērijs, tas ir, iedzīvotāju skaits.

Iepriekš Satversmes tiesa savā lietā Nr. 2009-04-06 13.2. punktā atsaucās uz Vācijas Federālās konstitucionālās tiesas spriedumu. Šā sprieduma 70. punktā ir noteikts, ka „valsts, lai nodrošinātu labu pārvaldību, var paredzēt pašvaldībai prasību par noteiktu iedzīvotāju skaitu, šajā gadījumā 5000 iedzīvotāju., kas var kalpot par pamatu pašvaldību piespiedu apvienošanai.”

Nepienācīgu Limbažu novada teritorijas sadalīšanas faktu apliecina arī Eiropas Padomes Pašvaldību kongresā apstiprinātais ziņojums par teritoriālo reformu Latvijā. Šā ziņojuma 60. punktā ir norādīts, ka reformā īstenotā pieeja, ka uz vēlāku datumu atliek lēmumus par rīcību ar sadalāmo pašvaldību ēkām un darbiniekiem, nododot lemšanu par to jaunajām pašvaldību domēm, ir acīmredzamā pretrunā ar rekomendāciju Nr. 2004-12 1.7. punktu, kas nosaka, ka par to ir jābūt skaidrībai jau reformas sagatavošanas posmā. Eksperti norādīja, ka... citēju... „praksē šie jautājumi tika pilnīgi ignorēti un, lai cik pārsteidzoši tas neliktos, reformas priekšlikumos tie vispār nav pat pieminēti”. Savukārt eksperte Reinholde norādīja, ka pašvaldības teritorijas sadalīšanas gadījumā vismaz minimālā prasība ir konsultācijas pieejamā informācija par šādas norises pamatprincipiem. No pierādījumiem lietā izriet, ka Limbažiem nebija pieejama pat šāda minimāla informācija.

Patiesībai neatbilst arī Saeimas komisijas pārstāvja Pūces apgalvojums, ka šis Eiropas Padomes ekspertu ziņojums attiecas tikai uz reformas norisi Ministru kabinetam. Eiropas Padomes pašvaldību ekspertu vizīte Latvijā bija 2019. gada 4. decembrī, kad Saeima jau pirmajā lasījumā 2019. gada 7. novembrī bija pieņēmusi strīdus likumprojektu, kas paredzēja vismaz vienas – Inčukalna novada – pašvaldības teritorijas sadalīšanu. To apsprieda Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā 2019. gada 29. oktobrī, kad tā nolēma likumprojektu virzīt Saeimas pirmajam lasījumam. Šajā sēdē tas pats Juris Pūce, iespējams, ka viņš to vairs neatceras, tas bija sēdes norises 40. minūtē, deputātiem stāstīja, ka ir paredzēta esošā Inčukalna novada sadalīšana divās vienībās un norādīja par pašvaldību vajadzību noteiktā laikā nodrošināt institūcijas, finanšu, mantas, tiesību un saistību pārvaldi. Savukārt Pašvaldību

savienības pārstāve Peipiņa šajā sēdē norādīja, ka pašvaldības teritoriju sadalīšana nav pārdomāta un pienācīgi regulēta.

Tādējādi Saeima ne tikai nevērtēja ekspertu secinātos tiesiskā regulējuma trūkumus, bet, esot šādam nepilnīgam regulējumam, nolēma sadalīt arī Limbažus.

Šis ekspertu ziņā projekts bija pieejams jau tad, kad Saeimas komisijas deputāti pirms Saeimas trešā lasījuma skatīja likumprojekta pārejas noteikumu punktu par pašvaldību sadalīšanu, kas precīzi ilustrēja ekspertu konstatēto tiesiskā regulējuma vakuumu, ignorējot Limbažu novada domes saprātīgo prasību to novērst.

Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestās daļas tiesību normas formulējuma būtiska nozīme ir diviem jēdzieniem: atbilstošā veidā un savlaicīgi. Jo tas ļauj pārliecināties, vai konsultāciju procedūras ir veiktas pienācīgi. Attiecīgi Hartas skaidrojuma 77. punktā ir paskaidrots, ka konsultāciju norise atbilstošā veidā nozīmē to, ka konsultācijas ar pašvaldību būtu jārīko tā, lai pašvaldībām būtu iespējas apspriest un iesniegt savus priekšlikumus par to ietekmējošo jautājumu. Šie priekšlikumi ir obligāti jāapspriež un pēc iespējas jāņem vērā.

Šajā lietā tika noskaidrots, pirmkārt, ka Limbažu novada dome konsultējās tikai par priekšlikumu apvienot nedalītu Limbažu novadu ar Salacgrīvas un Alojās novadu administratīvām teritorijām, veidojot jaunu Limbažu novada pašvaldību.

Otrkārt, Limbažu novada domes rīcībā nav informācijas par jebkādiem valdības lēmumiem, zinātniskiem projektiem vai sabiedriskās domas pētījumiem, kas pamatotu Limbažu novada pašvaldības teritorijas sadalīšanu. Ar Limbažu novada domi nekad nav apspriests tās pašvaldības teritorijas sadalīšanas projekts.

Treškārt. Limbažu novada dome Saeimai nosūtīja vairākas vēstules, kas ir pieejamas lietas materiālos, paužot nepārprotamu vēlmi konsultēties par pienācīgi sagatavotu priekšlikumu un norādot neskaidros jautājumus. Atbildes uz šīm vēstulēm netika saņemtas.

Ceturtkārt. Nepienācīga Limbažu novada domes uzklaušīšana izriet no Saeimas atbildīgās komisijas sēžu audioierakstiem, kad pirms Saeimas otrā lasījuma dome uzdeva vairākus precīzus jautājumus par Eiropas Savienības fondu projektu saistību sadali starp Limbažiem un Saulkrastiem, bet nesaņēma uz tiem atbildi. Arī pirms trešā lasījuma uzdeva tos pašus jautājumus un nesaņēma uz tiem atbildes. Satversmes tiesa apmierināja Limbažu novada domes pieteikumu un pievienoja lietai papildus dokumentus, kas arī šobrīd apliecina šo jautājumu aktualitāti. Arī VARAM tiesas sēdē nenoliedza, ka gan likumprojekta izstrādes gaitā, gan arī šobrīd pašvaldībām ir problēmas ar Eiropas Savienības fondu projektu sadali.

Piektkārt. Lietā nav finanšu rādītāju, kas apliecinātu jaunā Saulkrastu novada pašvaldības finanšu patstāvību. Tāpat lietā nav pierādījumu, kas atspēkotu Limbažu

novada pašvaldības bažas par tās finanšu pietiekamību. Šis būtiskais reformas aspekts nekad nav ticis apspriests ar Limbažu, Salacgrīvas un Alojās novada domi.

No Hartas skaidrojuma 78. punkta izriet, ka savlaicīgām konsultāciju formām un tām atvēlētam laikam ir jābūt tādēļ, lai pašvaldības pēc iespējas varētu ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu jau tā sagatavošanas posmā. Lietā netika paskaidroti tie iemesli, kas liedza Limbažu novada domei savlaicīgi saņemt 2020. gada 5. februārī Saulkrastu kultūras centrā notikušo konsultāciju protokolu. To dome saņēma tikai pēc likuma pieņemšanas Saeimā 2020. gada 11. jūnijā.

Lietā neapstiprinājās, ka šajās konsultācijās noskaidrotais jebkad ir ticis vērtēts likumdošanas procesā. Šis protokols nav pieejams arī Saeimas tīmekļa vietnē, kurā apkopoti likumprojekta materiāli. Kaut arī Juris Pūce tiesai norādīja, ka par konsultācijās nolemto bija informēti arī tie Saeimas komisijas deputāti, kas tajās nepiedalījās, tomēr, vēlreiz noklausoties komisijas sēžu audioierakstus, šāda informācija neapstiprinās.

Tāpēc īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, ka 2020. gada 6. maija Saeimas komisijas sēdē, kad pirms Saeimas trešā lasījuma deputāti skatīja likumprojekta 230. priekšlikumu, kas paredzēja Skultes pagasta atgriešanu no jaunā Limbažu novada domes teritorijām, tad par šo priekšlikumu nobalsoja 3 komisijas deputāti. 3 bija „par”, bet viens deputāts, Andris Kazinovskis, balsojumā atturējās. Vienlaikus Kazinovskis norādīja, ka nav pamata samazināt jaunā Limbažu novada iedzīvotāju skaitu.

Limbažu novada dome uzskata, ka ja deputātam Kazinovskim būtu bijusi pieejama adekvāta informācija par konsultācijām, kurās viņš nepiedalījās, viņš droši ticami nobalsotu par priekšlikumu saglabāt Skulti jaunā Limbažu novada teritorijā. Visdrīzāk, arī Saeima savā plenārsēdē būtu nolēmusi tāpat.

Lietā tika noskaidrots arī, ka par Limbažu novada domei būtisko Administratīvi teritoriālā likuma pārejas noteikumu apakšpunktu konsultācijas nenotika, kas *expressis verbis* jau izriet no Saeimas atbildes raksta.

No Hartas paskaidrojošā ziņojuma par Hartas 4. panta sesto daļu izriet, ka konsultācijas ar pašvaldībām var ignorēt tikai ārkārtējā situācijā. Kaut arī Ministru kabinets 2020. gada 12. martā pieņēma rīkojumu par ārkārtas situācijas izsludināšanu, tomēr tas komisijas darbu neietekmēja.

Juris Pūce savās liecībās pat norādīja, ka ārkārtēja situācija neierobežoja iespējas konsultēties ar pašvaldībām, jo attālinātā darba iespēja joprojām atļāva plaši apspriest likumprojekta priekšlikumus, tāpēc ārkārtēja situācija nevar kalpot par iemeslu tam, kāpēc Saeima nekonsultējās ar Limbažu novada domi par tai būtiskiem jautājumiem, ieskaitot šo manis jau vairākkārt pieminēto pārejas noteikumu 14. punkta 3. apakšpunktu.

Lietā tika secināts, to norādīja arī Saeimas godātais pārstāvis, ka Saeima par jauno Saulkrastu novada izveidošanu un Limbažu novada administratīvo teritoriju sadalīšanu nekritiski noticeja deputāta Jāņa Dombravas 2020. gada 28. janvāra Saeimas komisijas sēdē paustajam viedoklim, ka... citēju... „atsevišķs Saulkrastu novads ir saistīts ar plašāku valsts teritoriālo attīstību, veidojot ap Rīgu trīs apļus, kur otro apli veidotu Ogre, Sigulda un Saulkrasti”, kā arī apgalvojums, ka Saulkrastos ir perspektīva vidusskola un tas ir potenciālais attīstības centrs. Tāpat Saeima noticeja Dombravas 2020. gada 25. februāra sēdē paustajam maldinošajam apgalvojumam, ka lielas Skultes pagasta iedzīvotāju daļas migrācija vērsta tieši uz Saulkrastiem.

Lietas gaitā neizdevās pārliecināties par jebkādos politikas plānošanas dokumentos fiksētiem plāniem par valsts reģionālās attīstības plānošanu apļos.

Tāpat VARAM pārstāvis apliecināja, ka Saulkrastiem nav plānots piešķirt reģionālās nozīmes attīstības centra statusu.

Savukārt par perspektīvu vidusskolu vienā no publiski pieejamajām informācijām, kas ir pieejama, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā ir norādīts, ka ... citēju.. „varbūtība, ka apvienotā Saulkrastu novada izveidošanas gadījumā pašvaldība spēs nodrošināt perspektīvu vidusskolu ar nepieciešamo jauniešu kontingentu, ir niecīga.”

Lietā nav pierādījumu par Skultes pagasta iedzīvotāju migrāciju uz Saulkrastiem. Ir pieejami tikai publiski dati, ka 1,7 procenti no Limbažu novada iedzīvotājiem strādā Saulkrastos, bet 1,5 procenti no Saulkrastiem strādā Limbažos.

Situāciju pavisam skumju padara fakts, ka jau šobrīd... šogad... Saulkrastu novads ir Finanšu izlīdzināšanas fonda dotācijas 293 827 eiro apmērā saņēmējs. Šeit ir tikai viens jautājums par to, kur tad ir tā attīstīties spējīgā jaunā pašvaldība?

Tādēļ, ja Saeima būtu pienācīgi izvērtējusi šo informāciju, tad droši ticami, būtu pieņēmusi lēmumu neveidot jaunu Saulkrastu novadu un nedalīt Limbažu novadam Skultes pagastu.

Lietā ir būtiski atzīmēt arī, ka Pašvaldību hartas 5. pants mūsdienīgā skaidrojumā paredz, ka par teritorijas grozījumiem obligāti ir jākonsultējas ar vietējo kopienu, ar ko tiek saprasti ne tikai pašvaldību vēlēti orgāni, bet arī pilsoņi un vietējā pilsoniskā sabiedrība sakopumā. Konsultācijas ar Skultes pagasta iedzīvotājiem nenotika, neskatoties uz to, ka šāds priekšlikums tieši ietekmē Skultes vietējo kopienu, izmainot to pakalpojumu saņemšanas ieradumus. Par to netika rīkota publiska apspriešana, ko paredz likuma „Par pašvaldībām” 61.¹ panta otrās daļas 1. punkts.

Lai šādu viedokli noskaidrotu, kaut vai tikai lokāli Skultes pagasta teritorijā, tad tas droši ticami ietekmētu balsojumus Saeimā, jo deputāti nolemtu par Skultes pagasta saglabāšanu Limbažu novada teritorijā. Nav arī objektīvi skaidrs, kā Saeimas deputāti

vispār var izlemt rīcību ar Skultes pagasta teritoriju, nerīkojot šādu publisko apspriešanu, vai vismaz sanāksmi ar Skultes iedzīvotājiem. Tajā skaitā nekonsultējoties ar Limbažu novada domi, Saeima nepamatoti atteicās no esošās prakses rūpīgi vērtēt visus administratīvo teritoriju sadalīšanas gadījumus, kā tas notika 2010. gadā, kad Saeima nolēma par Rojas novada sadalīšanu un kad deputāti pārliecinājās, ka rīcība ir nepieciešama, izdevīga un lietderīga. Lemjot par Limbažu novada teritoriju, tas netika darīts, kas apliecina sliktu likumdošanu un nepienācīgi izsvērtus lēmumus.

Nedrīkst arī nepieminēt šajā lietā būtisko subsidiaritātes principu. Pašvaldību savienības pārstāvis Māris Pūķis pamatoti norādīja, ka šis princips ir formulēts Baznīcu tiesībās un tas regulē baznīcas sniegtos pakalpojumus teritoriālā skatījumā, kas ir salīdzināms ar pašvaldību pārvaldību. Protams, ka pašvaldību gadījumā būtiska nozīme ir valsts piešķirtās kompetences apjomam. Tomēr izšķirošā nozīme ir tieši pašvaldības pakalpojumu teritoriālajai pieejamībai, ko Pūķis skaidroja ar dekoncentrācijas prasību, kas ietver gan attiecīgā pakalpojuma esamību visā teritorijā, šeit būtu vieta pieminēt arī Jāņa Plepa pieminēto vienvērtības principu, gan atbilstoša lieluma teritorijas pazīmi, gan pakalpojumu sniegšanas tradīcijas izvērtējumu. Tāpēc bija obligāti jāvērtē Skultes pagasta teritorijā sniegtie valsts pārvaldes pakalpojumi, salīdzinot to īstenošanu Saulkrastos un Limbažos.

Turklāt jāatzīmē arī eksperta Vanaga sacītais, ka optimālas pašvaldību teritorijas lielums un pietiekamais iedzīvotāju skaits kalpo par pamatu tam, lai valsts perifērijā esošā pašvaldībā būtu pēc iespējas plašs kvalitatīvu pakalpojumu apjoms, kas palīdzēs piesaistīt arī privātās investīcijas.

Un Limbažu novada dome uzskata, ka bez šāda izvērtējuma, pakalpojumu izvērtējuma, Saeimā nebija iespējams pieņemt izsvērtu lēmumu par Skultes pagasta pievienošanu Saulkrastu novadam.

Un tāpat Limbažu novada dome veica tikai sākotnējos novērtējumus un secinājumi ir acīmredzami.

Tāpat, pirmkārt. Saulkrastu novada pašvaldībai nav perspektīvas vidusskolas, kas varētu nodrošināt nepieciešamo skolnieku skaitu pēdējās klasēs. Tāpat ir jābūt vismaz 120 skolniekiem, bet Saulkrastu vidusskolā šajā mācību gadā ir 64 skolnieki. Un līdz ar to šī vidusskola nekvalificēsies valsts finansējuma piešķiršanai pedagogu algām. Tāpēc tas būs jāatrod pašai pašvaldībai, samazinot finansējumu citiem pašvaldības pakalpojumiem.

Otrkārt. Esošā Limbažu novada pašvaldības teritorija ir salāgota ar tiešās valsts pārvaldes iestāžu pakalpojumu sniegšanas teritorijām. Atšķirībā no Limbažiem Saulkrastos nav VID reģionālās iestādes, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un Valsts zemes dienesta apkalpošanas centru, Latvijas lauku konsultācijas centra biroja

un Valsts tehniskās uzraudzības biroja teritoriālās iestādes, Ceļu satiksmes drošības direkcijas tehnisko apskašu punktu, Zemesgrāmatu nodaļas, tiesas, notāra, arī Saulkrastu slimnīca ir zemāka līmeņa un ar mazāku pakalpojumu klāstu.

Treškārt. Tas, kas varbūt ir īpaši būtiski uzsverams. Droši vien ir grūti redzēt ekrānā, bet tas ir šis kartes pielikums. Ja paskatās violetā krāsā, tad violetā krāsā ir šis Saulkrastu novads un apzīmēts tajā skaitā Skultes pagasts. Ja paskatās uz šo Skultes pagastu, tad ir neliela sarkana līnija, kas norāda teritoriju pie paša Rīgas jūras līča krasta. Tas ir Skultes ciems. Pa lielam visas diskusijas saistībā ar Skultes pagasta pievienošanu Saulkrastu novadam ir saistītas ar šo Skultes ciema atrašanos vai neatrašanos Saulkrastu vai Limbažu novada teritorijā. Un šajā sakarā ir jāsaka, ka uz Skultes pagasta teritoriju ir jāskatās plašāk, jo lielākā Skultes pagasta daļa ir tradicionālās lauksaimniecības teritorijas un mežu zemes, kas tika pievienotas teritorijai, kurā galvenie attīstības virzieni ir kūrorta zonas un ostas attīstība. Apvienojot divas tik dažādas teritorijas, visticamāk, ka cietīs lauksaimniecība, būtiski pazeminot tās konkurētspēju, salīdzinājumā ar izteikti lauksaimniecības teritoriju.

Un šeit es atgādināšu ne tikai Latvijas Bankas liecībās norādīto, ka reformas gaitā tomēr būtu būtiski vērtēt arī teritoriju specializāciju, kas šajā gadījumā netika darīts. Tātad kūrorta zonai tika pievienotas lauksaimniecības un mežu teritorijas. Turklāt, tā rezultātā pastāv risks, ka Skultes lauksaimniekiem būs mazākas iespējas piesaistīt Lauku atbalsta dienesta projektu finansējumu, jo Lielrīgas reģionā, kurā ietilpst Saulkrasti, ir lielāka konkurence starp projektiem un ievērojami augstākas prasības. Iespējams, ka atšķirsies arī platības maksājumi lauksaimniekiem. Saulkrastiem tie ir 35 eiro par hektāru, Limbažiem – 45 eiro par hektāru, kā arī Limbažu novadā šobrīd ir noteikta nekustamā īpašuma nodokļa samazinātā likme. Attiecīgi Saulkrastiem šis jautājums attiecībā par lauksaimniekiem nebija aktuāls, līdz ar to tas pat netiek apskatīts.

Bet, raksturojot konkrēti šo teritoriju, ir jāsaka, ka kopējā Skultes pagasta teritorija ir 146,5 km². Un tikai 5,8 km tā teritorija piekļaujas jūrai. Tikai aptuveni 12 km²... tas ir 1/11 daļa no kopējās pagasta teritorijas ir teritorijas, kurās, līdzīgi kā Saulkrastu novadā, atrodas dārzkopības kooperatīvi un privātmājas. Lielākā daļa pagasta teritorijas ir lauksaimniecības un meža zemes.

Protams, ka no Skultes pagasta neesamības pazaudēs arī Limbažu novada pašvaldība, jo, pirmkārt, tiek izjaukta vienota esošā pakalpojuma organizācijas sistēma, otrkārt, investīciju piesaistei valsts perifērijā esošai pašvaldībai ir svarīgs iedzīvotāju skaits un attiecīgi mākslīgi samazinot šo skaitu, tiek samazinātas arī investīciju piesaistes iespējas un sadārdzināti pakalpojumi. Samazinot jaunās pašvaldības finansējumu, tiek ietekmēta arī jaunās pašvaldības funkciju izpilde. Joprojām nav

skaidrības par Limbažu novada domes pašvaldības uzņemto Eiropas Savienības fondu saistību turpmāku izpildi, nenotiks līdzsvarota Limbažu novada pašvaldības budžeta plānošana, lai nodrošinātu vienmērīgu un līdzsvarotu visas teritorijas attīstību.

Nu un, iespējams, ka šis nepārdomātais tiesiskais regulējums radīs vēl citas problēmas, kuras šobrīd nevar paredzēt.

Savukārt, runājot par tiem ieguvumiem, ko varbūt nodrošinās Salacgrīvas un Alojas novadu teritoriju apvienošana ar sadalīto Limbažu novada teritoriju, kas izskanēja šajā tiesas sēdē, ir jāsaka, ka atļaušos varbūt tādu metaforisku salīdzinājumu. Šajā gadījumā var šādu rīcību salīdzināt ar basketbola komandu, kas vēlas spēlēt augstākajā līgā, kurai tiek pievienoti divi tiešām labi spēlētāji, bet pārdots viens no komandas līderiem. Iespējams, ka šāda komanda tiešām spēlēs labu basketbolu, bet ne līdzvērtīgu labāko komandu spēlē. Protams, blakus vienmēr būs arī autsaiders, Saulkrastu novads, uz kā fona varēs izcelties, tomēr jāatceras, ka reformas mērķis bija veidot spēcīgas pašvaldības nevis tādas, kurām nepieciešamā palīdzība gulsies uz valsts un citu pašvaldību pleciem.

Ievērojot minēto, lūdzu pilnībā apmierināt Limbažu novada domes pieteikumā norādīto prasījumu un atzīt Limbažu novada domes sadalīšanu par neatbilstošu Satversmei un Eiropas vietējo pašvaldību hartai.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesas debatēs Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa, godātais priekšsēdētāj, godātie kolēģi!

Paldies par iespēju debatēs paust Saeimas nostāju.

Jāsaka, ka šī komplicētā lieta, skatoties no procesuālās perspektīvas, ir bijusi tikpat dažāda un arī ar tik neparastiem pavērsieniem, kāda ir Gaujas upe Latvijā. Jūs redzat, ka brīžiem tie atvari, kas parādās vienā pavasarī, nākamajā vasarā jau ir pazuduši.

Tieši to varētu sacīt arī par mūsu... manu godāto kolēģu, mūsu pieteicēju pārstāvju nostāju... tā, piemēram, Ikšķiles novada pārstāvja sākotnējie iebildumi attiecībā uz to, ka... es citēju... „galvenā problēma reformā ir tā, ka nav definēts mērķis”, vai, piemēram, izvērsti pieteikumā analizētā procesa pārkāpumi saistībā ar Satversmes 15. pantu, tātad digitālās platformas izmantošana, šī procesa noslēgumā ir pazuduši un debatēs, kur mums ir būtisks uzdevums analizēt visus lietā nozīmīgos faktiskos apstākļus un vērtēt juridiskos apsvērumus, tātad mēs vairs nedzirdam ne

pārmetumus Saeimai par to, ka reformai nebūtu mērķa un pušplēsta vārda nedzirdam par to, ka e-Saeima nedarbotos vai ka tas būtu līdzeklis, kas nav likumīgs un atbilstoši piemērots normas pieņemšanai. Nu, ko, tas, protams, atvieglo Saeimas nostāju, jo mums vairs nav jāstrīdas par pašsaprotamām un diezgan acīmredzamām lietām.

Tāpat, godātā tiesa, mēs redzam, ka bieži vien teikumi, kas ir ietverti plašākā kontekstā, tiek izņemti no šī konteksta, tiek pavērsti ne tikai pret sacīto, bet faktiski tiek ielikti pavisam citā gultnē, gluži kā tas ir arī ar tādas straujas un līkumainas upes straumi. Tā, piemēram, Latvijas Bankas pārstāvju mutēs tiek ielikti apgalvojumi, kas, patiesību sakot, tā nav izskanējuši. Latvijas Banka, piemēram, ne mirkli nav atkāpusies no apgalvojuma, kas ir parādījies jau tās rakstiski iesniegtajā paskaidrojumā un ir relevanti, ir nozīmīgi mūsu lietā, ka, jo mazāka pašvaldība, jo dārgāka tās funkciju īstenošana, rēķinot uz vienu iedzīvotāju. Tātad, tas ir viens no būtiskajiem parametriem reformas vērtēšanā. Tas ir pilnīgi pazudis.

Tieši tāpat arī apsvērumi par ekonomisko analīzi vai ekspertu viedokļiem attiecībā uz ekonomiskajiem apsvērumiem, tiek pagriezti kājām gaisā. Un, ja trīs no ekspertiem, kas ir, ja tā var teikt, reformas nultajā stadijā vai reformas... ja var tā teikt, reformas tādā domu apmaiņas stadijā piedāvājuši pavisam citu piegājienu pašvaldību reformai, pavisam citu pašvaldību sadalījumu, tad šobrīd tie ir gandrīz vai kļuvuši par atslēgas lieciniekiem tam, ka šis alternatīvais piegājiens, tas, ko tātad ekspertus neuzklausot tomēr valdība un pēc tam arī likumdevējs ir pieņēmis, ka tas nu nekam neder. Nu, protams, godātā tiesa! Mani kolēģi! Mēs taču ļoti labi zinām, ka, ja kāds cilvēks ir veltījis daudz sava laika un uzmanības kādai teorijai un galu galā šī teorija netiek īstenota, tad alternatīvais variants, tas, kas ir uzvarošā teorija, nekam neder šo ekspertuprāt, un tas ir pavisam skaidrs un acīmredzams process.

Tāpēc es aicinātu godāto tiesu kritiski vērtēt to, kas, protams, ir skanējis šīs tiesu sēdes gaitā vairākas sēdēs un pievērst uzmanību tiem jautājumiem, kuri patiešām ir nozīmīgi, kuri ir jānovērtē un, kurus novērtējot, godātā tiesa viennozīmīgi nonāks pie tā paša secinājuma kā likumdevējs, ka administratīvi teritoriālā reforma, kaut arī tā ir pieņemta kompresīvā laika plānā, tātad tā ir izskatīta īsā laika posmā, tomēr ir radīta, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem, tā nav pārkāpusi ne tiesību normas, ne vispārējo tiesību principu prasības un tā atbilst arī Latvijas kopējām valsts interesēm. Jo, skatoties uz administratīvi teritoriālās teritorijas uzdevumu, mēs nedrīkstam pazaudēties tādos aspektos, kas neņem vērā ne tikai atsevišķas specifiskas vietējo pašvaldību prasības vai vajadzības, vai intereses, bet mums ir jāvērtē valsts teritorija un jāvērtē šīs konceptuālās izmaiņas, to ietekme uz pašvaldību karti kopumā.

Un mums ir jāņem vērā arī tas, ka šādas visaptverošas reformas ietvaros lēmēj institūcijai, šajā gadījumā Saeimai, ir ievērojama rīcības brīvība, kas... kā to ir

norādījusi Satversmes tiesa savā lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2008-08-0306, kas ir īstenojama, ievērojot sabiedrības kopējās intereses. Tas nozīmē, ka katru no argumentiem vērtējot un skatot šo lietu, izvērtējot ar administratīvi teritoriālo reformu saistītās likuma normas, tajā skaitā tās, kas noteica konkrētas pašvaldības sastāvu, ir jāņem vērā likumdevējam piešķirtā plašā rīcības brīvība.

Saeima, pirmkārt, jau vēlētos vērst godātās tiesas uzmanību uz to, ka ne Satversme, ne vietējo pašvaldību harta nenosaka, kādam jābūt pašvaldības administratīvi teritoriālajam iedalījumam un tas ir primāri tiesību politisks jautājums, kura atrisināšana ietilpst tieši demokrātiski leģitimētās institūcijas, Saeimas, kompetencē.

Arī Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka Latvijas administratīvi teritoriālā reforma ir atzīstama par svarīgu un nozīmīgu valsts un sabiedrības dzīves jautājumu, kas izlemjams pašai Saeimai, kā tas ir norādīts jau manis citētajā lēmumā Nr. 2008-08-0306 17. punktā.

Tāpat nedz Satversme, nedz arī Harta, pašvaldību harta, neparedz pašvaldības tiesības uz ar likumu noteiktās administratīvās teritorijas nemainību vai tiesības administratīvi teritoriālo reformu veidot tā, ka kāda pašvaldība varētu sev prasīt saglabāt konkrētu administratīvo teritoriju vai saglabāt tās esamību noteiktās robežās. Tātad, ne Satversme, ne Harta nenosaka, ka Ogres novada sastāvā nevarētu ietilpt Ikšķiles pilsēta vai ka likumdevējs nevarētu radīt jaunu Saulkrastu novadu, iekļaujot tajā arī Skultes pagastu.

Godātā tiesa! Atlicinātajā laikā es vēlētos pieskarties pieciem nozīmīgiem jautājumiem, kurus arī mani godātie kolēģi šeit ir rūpīgi analizējuši gan lietas izskatīšanas gaitā, gan, protams, arī tagad pieskaroties tiem debatēs. Mēs uzturam spēkā visu to, kas ir rakstveida pieteikumos norādīts, it īpaši attiecībā uz e-Saeimas likumību un pamatotību. Šim jautājumam tātad debatēs mani godātie oponenti nav pievērsuši uzmanību, bet tas tikai tātad nozīmē, ka Saeimai ir taisnība.

Bet ir pieci jautājumi, uz kuriem es atlikušajā laikā vēlētos vērst godātās tiesas uzmanību, ir pacelti un ir analizēti arī debatēs, proti, pirmkārt, Administratīvi teritoriālās reformas komisijas izveide, otrkārt, kritēriji reformai, treškārt, subsidiaritātes princips, proti, ka tas ir ticis ievērots un nav pārkāpts šajā procesā, ceturtkārt, konsultāciju jautājums un piektkārt, jautājums, kam mans godātais kolēģis, pārstāvot Limbažu novada pašvaldību, ir pievērsis uzmanību savā debašu runā, akcentējot to... tātad piektkārt, jautājums par finansēm.

Godātā tiesa!

Pirmkārt, jāuzsver, ka ne Satversme, ne Saeimas Kārtības rullis nenosaka, ka proporcionalitātes princips ir vienīgais princips, pēc kura jāvadās, nosakot komisijās

ievēlamo deputātu skaitu un pārstāvību no frakcijām. Saeimas Kārtības ruļļa 149. panta otrā daļa nosaka, ka katras komisijas izveidošanas principus nosaka Saeima. Tātad likumā ir noteikts, ka šie principi var nebūt vienādi visām Saeimas komisijām.

Godātā tiesa īsi pirms debašu uzsākšanas norādīja savā jautājumā, ka proporcionalitātes princips Latvijā tradicionāli ir ievērots tā saucamo likumdošanas komisiju izveidē. Taču, godātā tiesa, tad būtu jāpievērš uzmanība šīs normas, šī principa jēgai, proti, tas ir pragmatisms... pragmatisks apsvērums, kas nodrošina, ka komisijās lēmumi pārsvarā būs atbilstoši Saeimas vairākuma lēmumam, tas nozīmē, ka vairākumam ir jābūt atspoguļotam komisiju sastāvā. Tieši šādi proporcionalitātes principa jēga ir skaidrojusi arī Vācijas Konstitucionālā tiesa 1989. gada 13. jūnija spriedumā, uz kuru godātā Satversmes tiesa ir atsaukusies savā 2018. gada 29. jūnija spriedumā, tā saucamajā, Salaspils lietā. Vācijas Konstitucionālā tiesa, vērtējot, vai pie frakcijām nepiederošam deputātam ir tiesības ar balsstiesībām piedalīties parlamenta komitejas sēdē, atzina, ka parlamenta sēdē izskatāmo likumprojektu sagatavošana prasa ņemt vērā vairākuma gribu. Šo apstākli nebūtu iespējams ievērot, ja parlamenta politiskais vairākums nebūtu atspoguļots komitejās, kā tas ir norādīts sprieduma 137. punktā. Konstitucionālā tiesa arī atzina, ka nav nepieciešams parlamenta komitejas locekļiem, kuri nepieder pie frakcijām, piešķirt balsstiesības, jo tam nepārprotami būtu disproporcionāls efekts, proti, tātad šie šķeltnieki radītu sev nepamatas, nevajadzīgas privilēģijas. Balsstiesību nodrošināšana komitejās pie frakcijām nepiederošam deputātam nav nepieciešama, ievērojot komitejas uzdevumu nodrošināt tās lēmumu vairākuma atbalstu plenārsēdē. Tā norāda Vācijas konstitucionālā tiesa. Tādēļ proporcionalitātes princips visupirms palīdz nodrošināt, ka politiskais vairākums parlamentā tiek atspoguļots arī komisijā.

Un tieši tāds ir arī Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sastāva izveidošanas princips – no katras parlamenta frakcijas pa vienam deputātam – konkrētajos apstākļos nodrošināja parlamenta vairākuma atspoguļojumu komisijas sastāvā. Un nodrošināja racionālu parlamenta darba organizāciju, proti, katrs parlamenta deputāts jau darbojas vismaz vienā patstāvīgajā komisijā, tādēļ Saeima lēma no katras frakcijas izvirzīt tikai vienu pārstāvi, kurš balsoja komisijā kā frakcijas pārstāvis un ļāva prognozēt arī attiecīgās frakcijas balsojumu plenārsēdē. Šādi tika nodrošināts, ka komisijā darbojas minimālais nepieciešamais deputātu skaits, vienlaikus nodrošinot netraucētu pārējo komisiju darbu.

Savukārt citu komisijā neievēlēto deputātu tiesības piedalīties komisijas darbā ir īstenojamas un mēs redzam no dokumentiem, arī tika īstenotas, gan iesniedzot priekšlikumus, gan piedaloties komisijas sēdēs.

Nevienam Saeimas deputātam netika liegta iespēja piedalīties Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sēdē, izteikties par jebkuru komisijas sēdē skatāmo jautājumu, kā tas acīmredzami izriet no šīs lietas materiāliem un arī ir ticis citēts jau šīs lietas gaitā.

Iepriekšminētie apsvērumi pierāda, ka proporcionalitātes principa jēga parlamenta darbā ir nodrošināt parlamentārā vairākuma atspoguļojumu komisijās. Taču šis princips nav absolūts un neliedz Saeimai, veidojot komisijas, izvirzīt arī citus racionālus principus komisiju darba veidošanai, it sevišķi speciālās komisijas izveidē, ar ko ir paredzēti konkrētā laika posmā veicami uzdevumi un kuras darbībā ir nepieciešams nodrošināt gan optimālu deputātu skaitu, gan visu frakciju pārstāvību, gan nodrošināt parlamentā vairākumu, tātad valdošās koalīcijas atspoguļojumu komisijas sēdē.

Šie mērķi ir tikuši sasniegti Saeimas lēmumā „Par Administratīvi teritoriālās reformas komisiju”, paredzot, ka komisijā ievēlams viens deputāts no katras frakcijas. Šo apstākli pierāda arī fakts, ka Saeima vairākuma no komisijas un vairākuma attieksme gandrīz visos balsojumos ir sakritusi.

Godātā tiesa! Pārejot pie otrā punkta par kritērijiem Administratīvi teritoriālajā reformā, veidojot novadu karti.

Kā jau norādīts manas debašu runas ievadā, Saeimai kā likumdevējam ir ļoti plaša rīcības brīvība, nosakot pašvaldību skaitu un teritoriju. Saeima uzsver, ka no tiesību viedokļa attiecībā uz administratīvo teritoriju izveidošanu, Saeimu saista patvaļas aizlieguma princips, proti, Saeimas lēmums nedrīkst būt tāds, kam nav racionāla izskaidrojuma. Šajā aspektā Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā izveidotais administratīvi teritoriālais iedalījums ir balstīts iepriekš noteiktos mērķos, kas ir definēti, un veidots pēc noteiktajiem kritērijiem. Satversmes tiesas sēdē daudzkārt izskanējušajam apgalvojumam, ka novadu veidošanā nav ievēroti nekādi kritēriji... šis apgalvojums nav pamatots un neatbilst lietas faktiskajiem apstākļiem, jo kritēriji, pēc kuriem ir vadījies Ministru kabinets un Saeima likumprojekta izstrādes gaitā, ir formulēti likumprojekta anotācijā. Tiem nav jābūt ietvertiem likuma tekstā, jo likuma tekstā netiek atspoguļoti apsvērumi, pēc kuriem tiek saturiski veidotas citas likuma normas. Ja varētu izteikties analogijās, tie ir kā metadati, kas pamato, kas argumentē, kas rada iemeslu, kādēļ likumā ir viena vai cita norma.

Līdz ar to nav pamata apgalvojumam, ka Saeima no šiem kritērijiem ir atteikusies. Visupirms to jau pierāda apstākļi, ka Saeimas pieņemtais likums tikai atsevišķos gadījumos atšķiras no Ministru kabineta iesniegtā likumprojekta. Saeima kā atsevišķas pašvaldības ir noteikusi Jelgavas valstspilsētas pašvaldību un Ventspils valstspilsētas pašvaldību, kā arī Saulkrastu novada pašvaldību un mainījusi savstarpējās

robežas Krāslavas novadam, Preiļu novadam, Madonas novadam un Rēzeknes novadam, kā arī Valkas novadam un Valmieras novadam.

Katrā no šiem minētajiem gadījumiem Saeimas atbildīgajā komisijā un Saeimas sēdē notikušas plašas debates un izteikti argumenti par attiecīgo izmaiņu nepieciešamību. Pārējais likuma pielikums saskan ar likumprojekta tekstu, tādējādi apliecinot, ka likumprojekta izskatīšanā Saeimā nav notikušas būtiskas atkāpes no likumprojektā formulētajiem kritērijiem un Ministru kabineta sagatavotā pielikuma.

Satversmes tiesas sēdē atbildīgās komisijas priekšsēdētājs arī mums apliecināja, ka komisija apsverot visus iesniegtos priekšlikumus un daudzus no tiem noraidot, vadījās pēc likumprojekta izstrādātāju formulētajiem kritērijiem un jaunus kritērijus likumprojekta izstrādes gaitā nav formulējusi. Arī Administratīvi teritoriālās reformas komisijas 2020. gada 24. janvāra sēdē Juridiskais birojs reaģējot uz deputāta Valaiņa izteikumu, ka nekādu kritēriju vairs neesot, ir īpaši uzsvēris, ka kritērijus un principus, pēc kuriem pielikums ir veidots, neviens nav atcēlis. Pēc tā vadījās arī deputāti, izskatot apstrīdētās normas.

Un noslēgumā par šo kritēriju argumentu. Tātad kritēriju definēšana ir nepieciešama likumprojekta izstrādes un likuma pieņemšanas procesā kā atskaites punkts reformas mērķu sasniegšanai. Vienlaikus gan likumprojekta izstrādātiem, gan Saeimai ir tiesības, ņemot vērā vietējo iedzīvotāju intereses un vietējos apstākļus, kā arī citus stratēģiskus apsvērumus, atsevišķos gadījumos izdarīt no šiem kritērijiem izņēmumus. Šā likumprojekta izstrādes laikā vienīgā atkāpe no novadu kritērijiem ir Saulkrastu novads, kurš neatbilst kritērijam, ka novadu teritorijā ir reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centrs. Taču atkāpi no šā kritērija pamato citi gan komisijā, gan Saeimas sēdē izskanējušie argumenti par Saulkrastu novada stratēģisko nozīmi un mērķi šo teritoriju izveidot gan kā Vidzemes piejūras kūrorta pilsētu, gan faktu, ka novads sekmīgi pilda visas autonomās funkcijas, gan Skultes ostas attīstības perspektīvām.

Un Saeimas pārstāvja viedoklis vai apkopojums par ekonomisko ilgtspēju, atbildot uz mana godātā kolēģa jautājumu, nevarētu tikt uzverts vai uzskatīts par kādu jaunu īpašu kritēriju. Nu, tas, protams būtu pārmērīgs un nepelnīts gods vienam advokātam!

Jāuzsver, ka pat vienotu kritēriju esība negarantē to, ka pašvaldības savu funkciju un to izpildes veida ziņā ir vienādojamas. Konkrētās pašvaldības attīstību pēc reformas nosaka daudzu faktoru kopums: funkciju izpildes normatīvais regulējums, pašvaldību attīstības stratēģija, ģeogrāfiskais novietojums, iedzīvotāju intereses un tā tālāk. Tātad par šo jautājumu es domāju, ka mums nevarētu būt diskusijas, jo tas arī ir pienācīgi analizēts lietas izskatīšanas gaitā.

Pārejot, godātā tiesa, pie trešā no maniem pieciem apsvērumiem debašu runā, proti, par subsidiaritātes principu. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas pārkāpj no Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta trešās daļas izrietošos subsidiaritātes principu. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka apstrīdētās normas neesot vērstas uz administratīvi teritoriālās reformas mērķu īstenošanu, jo, lai gan pieteikuma iesniedzēja pašvaldība spējot pildīt savas autonomās funkcijas, tās ar apstrīdētajām normām tiek nodotas augstāka līmeņa institūcijām vai arī attālinātas no vietējās kopienas, tātad no ikšķiliešiem, atdotas kaut kur tālu, tālu prom uz centru Ogrē. Un sabiedrības ieguvums no apstrīdētajām normām esot mazāks nekā pieteikuma iesniedzēja pašvaldībai nodarītais kaitējums. Tā uzskata pieteikuma iesniedzējs.

Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka no Eiropas pašvaldību hartas... un atļaujiet man šajā runā laika trūkuma dēļ lietot tikai un vienīgi apzīmējumu šim normatīvajam aktam „harta”... no hartas 4. panta trešās daļas izriet subsidiaritātes princips. Šo principu iespējams interpretēt divējādi. No vienas puses, lai attaisnotu pilnvaru nodošanu augstāka varas struktūras līmeņa institūcijai un, no otras puses, lai paturētu zināmas pilnvaras tajā līmenī, kas pilsoņiem tuvāks, kā to ir norādījusi Satversmes tiesa jau manis citētajā lēmumā lietā Nr. 2008-08-0306. Tāpat Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka subsidiaritātes princips, kaut arī tas centrālajai varai uzliek noteiktus pienākumus, kā arī liedz tai īstenot atsevišķas darbības, būtībā tomēr nozīmē politisku motivētu izšķiršanos par to, kā lietderīgāk un efektīvāk organizēt funkciju sadali starp centrālo valsts varu un vietējām pašvaldībām. Tā to ir atzinusi Satversmes tiesa manis citētajā lēmumā. Funkciju noteikšana un pārdale pamatā ir politisks jautājums, kurā dominē politiskās lietderības apsvērumi.

Saeima piekrīt, ka administratīvi teritoriālās reformas sekas var ietvert funkciju pārdali – pārdali starp pašvaldībām un citām institūcijām. Tomēr ar apstrīdētajām normām un konkrēti, izveidojot Ogres novada pašvaldību, kuras sastāvā ir arī Ikšķiles pilsēta, vai arī Saulkrastu novada izveide, netiek ietekmētas pašvaldību funkcijas, godātā tiesa. Proti, ne pašvaldību autonomās funkcijas, ne brīvprātīgās iniciatīvas, nedz arī deleģētās valsts pārvaldes funkcijas netiek nodotas citām institūcijām un pašvaldībām netiek piešķirtas jaunas funkcijas. Tātad apstrīdētās normas neskar no Hartas 4. panta trešās daļas izrietošo subsidiaritātes principu.

Saeima vērs Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka pieteikuma iesniedzēji nav jau pašā sākumā precīzi vērtējuši manis pieminētā Satversmes tiesas lēmuma lietā Nr. 2008-08-0306 atziņu, piešķirot tai nozīmi, kāda neizriet no šī lēmuma, jo pieteikuma iesniedzēji norāda, ka tiesa var kontrolēt tiesiskumu tiktāl, ciktāl veiktie pasākumi ir acīmredzami nepiemēroti reformas mērķu īstenošanai. No tā izriet tas, ka

gadījumā, ja apstrīdētās normas ir acīmredzami nepiemērotas administratīvi teritoriālās reformas mērķu īstenošanai, tās neatbilst subsidiaritātes principam.

Tomēr, godātā tiesa! Man nav tas jānorāda, jo tiesa zina tiesības un it īpaši tiesa zina savus lēmumus. Tā kā apstrīdētās normas tieši neietekmē pašvaldības funkcijas, ir norādījusi Satversmes tiesa šajā lēmumā, tad šīs lietas ietvaros tiesai nav pamata vērtēt atbilstību subsidiaritātes principam. Attiecīgi Seima secina, ka no šā Satversmes tiesas nolēmuma neizriet tas, ka, izvērtējot apstrīdēto normu atbilstību subsidiaritātes principam, būtu izvērtējams tas, vai apstrīdētās normas ir piemērotas administratīvi teritoriālās reformas mērķu īstenošanai. Tieši otrādi. Ja tiesību normas neietekmē pašvaldību funkcijas, to atbilstība subsidiaritātes principam nav izvērtējama.

Godātā tiesa, es pāreju pie ceturtnā apsvēruma savā debašu runā, proti, par konsultāciju pietiekamību, atbilstoši Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam.

Mēs esam dzirdējuši, ka pēc pieteikuma iesniedzēju ieskata tātad nav pienācīgi uzklautā vietējā kopiena apstrīdēto normu izstrādes un pieņemšanas procesā, proti, tātad pienācīgas konsultācijas neesot notikušas arī vēlākajās likumdošanas stadijās, kur nu vēl tātad normas izstrādē un tas esot pretrunā ar 2019. gada 21. marta lēmuma uzliktajiem pienākumiem, proti, tātad lēmumā „Par administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu” ir noteikta kārtība, kā saka pieteicēji, kādā veicamas konsultācijas ar pašvaldībām administratīvi teritoriālās reformas ietvaros. Un tātad šī kārtība it kā neesot ievērota un līdz ar to tas neatbilst Hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam.

Saeima atkārtoti norāda, ka apstrīdētās normas atbilst arī Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam.

Vispirms ir jāpaskaidro, ka Saeimas konkrētais 2019. gada 21. marta lēmums „Par administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu” nenoteica no Hartā paredzētās kārtības atšķirīgu kārtību, kādā veicamas konsultācijas ar pašvaldībām, grozot to robežas administratīvi teritoriālās reformas ietvaros. No minētā lēmuma vistiešākā veidā izriet tas, ka administratīvi teritoriālās reformas ietvaros konsultācijas ar pašvaldībām ir veicamas Hartas 5. pantā noteiktajā kārtībā. Saeima ir skaidrojusi, ka ar šo lēmumu Saeima ir uzticējusi Ministru kabinetam uzdevumu turpināt uzsāktu administratīvi teritoriālo reformu un līdz 2019. gada 1. decembrim iesniegt Saeimai likumprojektu, kurā būtu noteikti lēmumā minētie jautājumi. Tomēr lēmumā nav noteiktas tādas jaunas prasības attiecībā uz pašvaldību uzklautīšanu, kuras jau nebūtu paredzētas Hartā.

Saeimas ieskatā apstrīdēto normu atbilstība Hartas 4. panta sestajai daļai un 5. pantam ir jāvērtē kopsakarā. Satversmes tiesa savā praksē ir skaidrojusi, ka Hartas

5. pants aptver gan tās prasības, kas attiecībā uz konsultācijām noteiktas Hartas 4. panta sestajā daļā, gan arī papildu prasību konsultēties tieši ar attiecīgo pašvaldību.

Un tāpat mēs atsaucamies uz Satversmes tiesas atziņu, kas ir pausta spriedumā lietā Nr. 2009-04-06, proti, 9. un 11.1. punktā, ka pašvaldībām notikušās konsultācijas ir jāvērtē visa vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas procesa garumā. Tieši Saeimas komisijās, godātā tiesa, notiek visaktīvākais likumprojekta izstrādes darbs un Satversmes tiesa ir atzinusi jau minētajā spriedumā, ka Kārtības rullis, ievērojamu likumprojekta sagatavošanas darba daļu uztic Saeimas komisijām. Tas nozīmē, ka atbildīgajai komisijai nav noteikts arī priekšlikumu iesniegšanas termiņš un priekšlikumi var tikt formulēti komisijas sēdēs, debatējot par jau iesniegtajiem priekšlikumiem un likumprojektu kopumā, kas arī izriet no Satversmes tiesas sprieduma, tāpat šī atziņa ir nostiprināta spriedumā Nr. 2008-09-0106. Tādējādi atbildīgā komisija, uzklauzījusi pašvaldību viedokli, var formulēt savus priekšlikumus, tostarp arī tādus, kuru rezultātā tiktu izveidots citāds pašvaldību administratīvi teritoriālais regulējums.

Un attiecībā uz konsultācijām es gribētu norādīt tāpat, ka pieteikuma iesniedzējs, Limbažu novada dome, tomēr ir saņēmusi pietiekami daudz laika, lai tā varētu sagatavot savu viedokli par Administratīvi teritoriālās reformas komisijas 2020. gada 28. janvāra sēdē izteikto konceptuālo atbalstu atsevišķa Saulkrastu novada pašvaldības veidošanai, tā sastāvā iekļaujot arī Skultes pagastu. Kā tas ir noskaidrots šīs tiesas sēdes ietvaros, Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sēde, kurā tika atbalstīts konkrētais priekšlikums, notika 2020. gada 25. februārī, tas ir, nepilnu mēnesi pēc tam, kad komisija izteica konceptuālu atbalstu šim deputāta Dombrovas priekšlikumam. Turklāt, tas tika atbalstīts tikai pēc tam, kad 2020. gada 5. februārī bija notikušas konsultācijas arī ar Limbažu novada pašvaldības pārstāvjiem un tika saņemts pieteikuma iesniedzējas, Limbažu novada domes tāpat, viedoklis par tāda Saulkrastu novada izveidošanu, kura sastāvā būtu arī Skultes pagasts.

Pēc Saeimas ieskata nav šaubu par to, ka konsultēšanās ar pieteikuma iesniedzējas pašvaldību gan gadījumā ar Limbažiem un Saulkrastu novada izveidošanu, gan gadījumā ar Ikšķili un Ogres novadu, atbilda Hartas 4. panta sestās daļas un 5. panta prasībām. Konsultēšanās ar pieteikuma iesniedzēju ir notikusi ne vien pirms likumprojekta „Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums” iesniegšanas Saeimā, bet arī apstrīdēto normu pieņemšanas procesā, izskatot likumprojektu otrajam lasījumam Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sēdē.

Tāpat Saeimai nav šaubu par to, ka pieteikuma iesniedzējām abām un faktiski visām Latvijas pašvaldībām bija pietiekami daudz laika, lai izstrādātu savu viedokli par paredzēto administratīvi teritoriālo reformu un apstrīdētajām normām.

Un tātad noslēgumā par piekto punktu manās debašu runā – tātad attiecībā uz visnotaļ sāpīgo jautājumu – par naudu. Tātad pašvaldību finanšu aspekts.

Limbažu novada dome uzskata, ka pašvaldības administratīvajai teritorijai tātad nodalot Skultes pagastu, ir nepamatoti samazinātas Limbažu novada pašvaldības finanšu autonomijas tiesības un tādējādi ierobežota pašvaldības veikspēja īstenot tās kompetenci. Pieteikumā tika norādīts, ka Saeima nav noteikusi nekādus šādus Limbažu novada pašvaldībai nevēlamas situācijas kompensējošos pasākumus un tāpēc pašvaldībai nebūs nodrošināti finanšu līdzekļi, lai tā varētu īstenot savas funkcijas. Kā jau norādīts, Saeima šo pieteikuma iesniedzējas iebildumu uzskata par nepamatotu.

Atbilstoši Hartas 9. panta pirmajai un otrajai daļai, „pašvaldībām ir tiesības uz pietiekamiem finanšu līdzekļiem, ar kuriem tās drīkst brīvi rīkoties savu pilnvaru robežās. Turklāt tiem jābūt proporcionāliem pienākumiem, kas šīm varām ir noteikti Konstitūcijā ar likumu”, kā tas ir skaidrots Hartas paskaidrojošajā ziņojumā. Šo normu mērķis ir nodrošināt, pirmkārt, to, ka pašvaldībām netiek atņemta rīcības brīvība noteikt izdevumu prioritātes un, otrkārt, to, ka pastāv taisnīgs līdzsvars starp pašvaldībām piešķirtajiem finanšu resursiem un nodotajām funkcijām.

Saeima uzskata, ka nav iespējams apgalvot, ka apstrīdētās normas rezultātā pieteikuma iesniedzējas pašvaldībai nav nodrošināta tās funkciju īstenošanai proporcionāli finanšu līdzekļi, nav pamata uzskatīt, ka jaunveidotā Limbažu novada pašvaldība nevarētu īstenot tai nodotās funkcijas bez Skultes pagasta.

Vispirms jau jānorāda, ka, lai gan Skultes pagasts atradīsies Saulkrastu novada pašvaldības teritorijā, jaunizveidotā Limbažu novada sastāvā ir arī tādas teritorijas, kuras tajā iepriekš neietilpa, proti, Limbažu novadā turpmāk būs apvienotie Alojās novads, Limbažu novads un Salacgrīvas novada pašvaldību teritorijas.

Tātad ar apstrīdēto normu arī netiek atcelti vispārējie pašvaldību budžeta, tostarp budžeta ieņēmumu, veidošanas principi. Pašvaldībām ir tiesības uz budžeta ieņēmumiem saskaņā ar likumiem, lai nodrošinātu pastāvīgu un drošu, makroekonomiskās stabilitātes prasībām atbilstošu, ieņēmumu bāzi. Atbilstoši likuma „Par pašvaldību budžetiem” 20. panta prasībām pašvaldību ieņēmumus veido atskaitījumi no nodokļiem un valsts nodevām: pašvaldību nodevas, valsts budžeta dotācijas, mērķdotācijas, dotācijas no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda, norēķini ar pašvaldību budžetiem, maksājumi par pakalpojumiem, atskaitījumi un tā tālāk. Tātad, tas nozīmē, ka no manis citētā izriet, ka ar apstrīdēto normu netiek atcelti pašvaldību ieņēmumi, iespēja saņemt finansējumu līdzekļu izlīdzināšanas ietvaros, pamatojoties uz Finanšu līdzekļu izlīdzināšanas likumu.

Šis arguments par to, ka šīs lietas izskatīšanas gaitā nav pienācīgi, vai normas pieņemšanas gaitā, nav pienācīgi ņemti vērā ekonomiskie apsvērumi, tātad tie

parametri, pēc kuriem varētu noteikt, vai pašvaldības spēj vai nespēj nodrošināt savu funkciju izpildi.

Nu, tāpat neatkārtojot to, kas ir jau teikts, es vēlētos tikai vērst godātās tiesas uzmanību uz ārkārtīgi būtisku faktu, kuru Valsts kontrole ir norādījusi gan skaidrojot savu lietā iesniegto viedokli, gan arī rakstveidā iesniegtajā viedoklī, ka Valsts kontroles ieskatā ir ierobežotas iespējas objektīvi vērtēt izmaiņu pašvaldību teritorijā ietekmi uz pašvaldību finansiālo spēju nodrošināt to funkciju īstenošanu. Šo secinājumu Valsts kontrole visnotaļ pamatoti ir izdarījusi, skatoties uz pašvaldību ieņēmumu-izdevumu norēķinu dokumentāciju un konstatējot tādas graužošus secinājumus, ka vadības grāmatvedības organizēšana pašvaldībās nav ierasta prakse.

Godātā tiesa! Mani godātie kolēģi!

Tāpat uzaicināto ekspertu pārmetums, ka nav ekonomiskas projekcijas, nav analīzes par ekonomiskajiem faktoriem, ir visnotaļ sofistiski.... jā, es piekřītu, pēc būtības tas būtu labi un pareizi, bet mums šo izdejas datu nav tieši tādēļ, ka pašas pašvaldības nav pacentušās būt precīzas savu saimniecisko rēķinu uzturēšanā un turēšanā pienācīgā kārtībā. Līdz ar to jebkura ekonomiska projekcija, kur varētu mēģināt šajā situācijā radīt, būtu spekulatīva. Un tāpēc vienīgais drošais, vienīgais pamatojošais datu apjoms, ar kuru var operēt deputāti, pieņemot lēmumu par administratīvi teritoriālo reformu, ir tie dati, kas ir precīzi un rūpīgi, kā to izteicās viens no lietas dalībniekiem, pieaicinātajiem ekspertiem, ekselenti apkopoti pašvaldību profilos, kas bija deputātu rīcībā pirms lēmuma pieņemšanas.

Godātā tiesa, mēs uzskatām, ka neviens no argumentiem, kuru pieteikuma iesniedzēji ir likuši uz tiesas galda, iebilstot pret administratīvi teritoriālo reformu konkrētajos gadījumos, nav pamatots un tas noteikti nebūtu jāņem vērā.

Tāpēc Saeima lūdz atzīt Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pielikuma „Administratīvās teritorijas, to administratīvie centri un teritoriālā iedalījuma vienības” apstrīdētās normas par atbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 101. pantam un Eiropas vietējo pašvaldību hartas 4. panta trešajai un sestajai daļai un 5. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesu debates tiek slēgtas.

Vai lietas dalībniekiem ir vēlme izmantot replikas tiesības? Lūdzu!

Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvis.

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Man būs replikā četri punkti, ja drīkst.

Pirmais. Atbildot uz kolēģa pieņēmumu vai cerību, ka mēs esam atteikušies no kādiem argumentiem, es gribētu uzsvērt, ka visus argumentus arī par e-Saeimu un novadu reformas mērķa neesamību, protams, ka uzturam. Diemžēl likuma pieņemšanas gaitā ir pieļauti tik daudz pārkāpumi, ka par visiem izsmeloši izteikties mums debatēs dēļ ierobežotā laika nav iespējams.

Otrs punkts, ko es uzskatu par pienākumu, kas man replikā ir jāizsaka, ir attiecībā uz ekspertiem. Un man, es uzskatu, ir pienākums savam godātajam kolēģim pat aizrādīt... tieši tādēļ, ka eksperti šobrīd nevar sevi aizstāvēt atbildot uz godātā kolēģa piezīmēm.

Un es gribu teikt, ka kolēģis, kurš centās radīt iesaisti, ka eksperti, lūk, esot bijuši tik kritiski, jo esot bijusi apvainojušies par viņu viedokļa neņemšanu vērā reformas izstrādes gaitā, ka viņi ir piedāvājuši citu reformas redzējumu, bet to neņēma vērā... es gribu teikt, ka šis izteikums ir ļoti nekorekts tādēļ, ka no ekspertiem, no kuriem mēs dzirdējām... tādi eksperti, kā, piemēram, Jānis Vanags, Raita Karnīte, Staņislavs Keišs, Iveta Reinholde, Edgars Pastars... neviens no viņiem nav izstrādājis citu reformas redzējumu vai kā citādi piedāvājis tādu redzējumu, kas ir ticis noraidīts. Šie eksperti ir izteikuši savu viedokli, neatkarīgu profesionālu vērtējumu. Vienīgais eksperts, kurus mēs šeit procesā uzklauzījām un kurš bija izstrādājis konkrētu piedāvājumu, bija Andris Miglavs.

Trešais, par ko man ir noteikti jārunā, par vienu svarīgu aspektu. Noklausoties debašu runu, es konstatēju un secināju, ka Saeima savu pozīciju balsta faktiski vienīgi uz Satversmes tiesas 2009. gada nolēmumiem. Pie tam, manuprāt, lasot šos nolēmumus ļoti gramatiski. Saeima acīmredzot nav pamanījusi, ka kopš 2009. gada, lielā mērā pateicoties Satversmes tiesas nepārvērtējamajam darbam, ir notikusi milzīga attīstība mūsu izpratnē par to, ko mēs saprotam ar tiesisku un demokrātisku valsti, ar cilvēku tā centrā.

Nosaukšu tikai vienu piemēru. 2008. gadā, kad mēs gatavojām pieteikumu Satversmes tiesai, apstrīdot 2008. gada novadu reformu, mēs ne domājām, ne runājām par tādu šīs lietas centrālo tiesību principu kā labas likumdošanas princips. Arī Satversmes tiesas 2009. gada nolēmumos par šo tiesību principu, iespējams arī tādēļ, ka mēs tādu argumentu neizvirzījām... 2008. gadā jau nebijām pietiekoši zinoši, mēs analīzi neredzam. Tādēļ balstīt visu novadu reformu un visu savu pozīciju tiesvedībā uz 2009. gada nolēmumiem, ir kā studentam ierasties uz eksāmenu ar 12 gadus veciem lekciju pierakstiem un pēc tam būt pārsteigtam, ka eksāmens nav nokārtots.

Un, godātā tiesa, pēdējā piezīme replikā par pašvaldības būtību. Pašvaldība nav valsts pārvaldes iestāde, kuras darbību var vienā dienā, *excel* failā analizējot skaitļus, izbeigt. Pašvaldība nav tikai teritorija, kurā var mehāniski pārzīmēt robežas un teikt, ka nekas jau nemainās, jo jūs, ikšķilieši, kā dzīvojāt pašvaldībā, kuras nosaukums beidzas ar vārdu „novads”, tā arī turpināsiet dzīvot pašvaldībā, kuras nosaukums beidzas ar vārdu „novads”. Pašvaldība, pirmkārt un galvenokārt ir vietējā kopiena. Un to gan reformas autori, gan Saeima, ko spilgti parādīja debašu runa, šajā tiesvedībā kļūdaini ignorē.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Limbažu novada pašvaldības pārstāvim būs replikas?

A. Stucka.

Jā, paldies, godātā tiesa! Es izmantošu šo iespēju.

Tātad vērtējot to, ko teica godātais kolēģis Liepas kungs, ir jāsaka, ka tas, ko viņš minēja.. tas viss ir tādā vēlējuma formā. Viņš atsaucās uz pienācīgi veiktām procedūrām, uz lietā esošiem dokumentiem, bet diemžēl šī realitāte neatbilst tam, ko vēlējās redzēt un saskatīt Liepas kungs.

Tātad, pirmkārt, ir divas būtiskas lietas, ko es gribētu akcentēt.

Pirmkārt, ja mēs rūpīgi apskatīsimies lietas materiālus, un tajā skaitā noklausoties to, ko stāstīja Liepas kungs, mēs lietā tā arī neieraudzīsim to, kas ir pats būtiskākais, proti, kā notiks šī Limbažu novada pašvaldības teritorijas sadalīšana. Jo var jau runāt par pašvaldību izveidošanu, bet jautājuma priekšmets, jautājuma tāds saturiskais aspekts ir tieši tās rīcības, tās procedūras, kas tiks īstenotas saistībā ar teritorijas sadalīšanu. Diemžēl lietas izskatīšanas gaitā to mēs tā arī nenoskaidrojām.

Un otrkārt. Es saprotu, ka Liepas kungs izteica zināmu skepsi par to, vai iespējams prognozēt, kāds būs darbs jaunajās pašvaldībās. Es teikšu, ka tas nebūt nav tik sarežģīti, jo lietas materiālos šobrīd ir pieejams viens... vismaz viens dokuments, kas ir 2009. gada jaunās Limbažu... tobrīd jaunā Limbažu novada pašvaldības apvienošanās projekts, kur ir sniegtas atbildes uz visiem jaunās pašvaldības darbības uzsākšanai nepieciešamajiem jautājumiem, tajā skaitā administratīvā struktūra, funkciju izpilde, finanšu aplēses. Tas viss pirms 2009. gada reformas tika darīts. Līdz ar to pašvaldība konsultācijās to arī sagaidīja šajā gadījumā, ka tiks veikti tādi provizoriski apvienošanās projekti, kuros varēs redzēt gan funkciju izpildi, gan migrāciju, gan pakalpojumu aprēķinus, gan administratīvās struktūras... Tas viss iztrūka.

Un jāskatās vispārējs secinājums, ka mums visiem ir zināmi ne tik senie notikumi Amerikas Savienotajās Valstīs, kad prezidenta vēlēšanas sašķēla vietējo sabiedrību. ASV prezidents Džo Baidens savā inaugurācijas ceremonijā novērtēja šo sarežģīto situāciju un meklēja tai cēloņus. Un viņš sacīja, ka šo negāciju pamatā bija cilvēku nespēja sarunāties un klausīties. Šie ASV prezidenta secinājumi precīzi raksturo arī Latvijas administratīvi teritoriālās reformas lielāko problēmu – tā bija nespēja sarunāties un klausīties. Kaut gan Limbažu novada teritorijas sadalīšanas gadījumā to nemaz nebija iespējams īstenot, jo šāds risinājums, es pat teiktu, darījums, jau iepriekš bija nolemts šausros varas gaitēnos. Savukārt sekojošas sarunāšanās un klausīšanās procedūras bija tikai apnicīga un Pašvaldību hartā paredzēta formāla vajadzība iepriekš norunātam rezultātam. Un diemžēl šīs lietas izskatīšanā par to mēs varējām pārliecināties.

Tāpēc man atliek tikai atkārtot un atļauties arī nedaudz iestarpināt savu vienu vārdu Kanta teiktajā: lai valda taisnīgums, kaut arī tamdēļ visi blēži pasaulē... pārfrāzēšu... reforma iet bojā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Un vai Saeimas pārstāvis vēlas izteikt repliku? Lūdzu!

L. Liepa.

Godātais priekšsēdētāja kungs, es nevaru neizteikt. Liels paldies par iespēju!

Tikai trīs punkti.

Pirmkārt, attiecībā uz ekspertiem. Acīmredzot, esmu lietojis ne pārāk precīzus apzīmējumus, jo nekādā brīdī neesmu mēģinājis sacīt, ka kāds no ekspertiem būtu apvainojies... Es salīdzināju ekspertu nostāju pret administratīvi teritoriālo reformu ar zinātnieka sarūgtinājumu par to, ka ir pieņemts cits modelis. Ir pieņemts cits variants. Un tas ieskats par šo veidu jeb metodi, kādā izpildīta reforma, kas ir pieaicinātajiem ekspertiem, ir tik radikāli atšķirīgs, ka tiesai būtu kritiski jāvērtē ekspertu sniegtā viedokļa objektivitāte.

Un es vēlreiz gribētu atvainoties, ja kāds ir uztvēris, ka es būtu norādījis, ka eksperti būtu apvainojušies vai nebūtu objektīvi, vai kā citādāk... Taču tie ir jāvērtē... to izteikumi ir jāvērtē kritiski.

Otrkārt. Par Satversmes tiesas praksi. Nu, jāsaka, ka būtiski etapi Latvijas administratīvi teritoriālajā reformā ir norisinājušies daudzu gadu garumā un Satversmes tiesai ir bijusi iespēja jau 2009. gadā... tālajā 2009. gadā paust savu viedokli par jautājumiem, kuri, protams, nemainīgi arī paliks līdz mūsdienām, taču mans godātais

kolēģis noteikti nebūs palaidis garām to, ka Saeima ir atsaukusies arī uz pavisam svaigiem apsvērumiem, kurus Satversmes tiesa ir paudusi administratīvi teritoriālās reformas sakarā savā 2020. gada 15. maija spriedumā lietā Nr. 2019-17-05 norādot, es citēju, ka „hartas 5. pants neparedz pašvaldībai veto tiesības attiecībā uz tās teritorijas izmaiņām. Un pašvaldības pozitīvs lēmums par šādām izmaiņām nav priekšnoteikums tam, lai pilnvarotu valsts institūciju šādas izmaiņas veikt.”

Un attiecībā uz mana godātā kolēģa norādi par to, ka pašvaldību sadalīšana ir problemātiska šīs lietas ietvaros, diemžēl esmu spiests šeit iebilst, ka tad jau mums būtu jāskata citas apstrīdētās tiesību normas, pirmkārt, vai nu tās būtu pārejas noteikumu normas, kas paredz precīzi šo sadalīšanas aspektu vai arī mums būtu jāskatās uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 671, ko Ministru kabinets un valdība ir apstiprinājusi 2020. gada 10. novembrī – „Pašvaldību institūciju finanšu, mantas, tiesību un saistību pārdales kārtība pēc administratīvo teritoriju robežu grozīšanas vai sadalīšanas”. Ja pieteicējiem ir iebildumi tieši pret šo sadalīšanas kārtību, tad, protams, to arī var analizēt un vērtēt, bet tas jau ir cits process.

Šī konkrētā procesa ietvaros es godāto tiesu aicinu noraidīt ne tikai šos, bet visus pieteikumus, kas apstrīd administratīvi teritoriālo reformu.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad lietas dalībnieki šajā lietā ir uzklauti.

Tiesas sēde tuvojas noslēgumam.

Paldies lietas dalībniekiem par visiem sniegtajiem argumentiem tiesai, kas, jūsuprāt, liekas juridiski nozīmīgi šīs lietas izspriešanai.

Satversmes tiesa gatavos spriedumu, un šobrīd informēšu jūs, ka spriedums tiks pasludināts 12. martā pulksten 13.00.

Ar to tiesas sēdi pasludinu par slēgtu.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Līva Ošeniece